

BÁJAI UJSÁG

Magyar Nemzeti Múzeum
Széchenyi könyvtára

Baja

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BAJA, GRÓF ZICHY BÓDOG-TÉR 8. SZ.
TELEFONSZÁM: 45.

FELELŐS SZERKESZTŐ
DR. MAMUSICH JÓZSEF

ELŐFIZETÉS EGY HÓNAPRA 2-80 fillér.
EGYES PÉLDÁNYSZÁM ÁRA 12 fillér.
Megjelenik hétfőnaponként d. u. 2-ór.

Karácsonyest

Ő, az Isten fia, a megváltó Jézus rongyos istállóban látott napvilágot, foszlányos pólyában, hideg, fagyos helyen. De hófehér lelkéből az Istenség patyolatlisztasága tündökölt szemének földöntúli fényében, s a szegénységet, a ridegséget, a földhöz tapadó formákat, hiu pompát és csak a szemnek és az érzékeknek való gyönyöröket bőségesen kárpótolta Szűzanyjának végtelen szeretete, legnagyobb odaadása és legbensőségesebb emberi áldozata

Micsoda fenséges ellentét a halandó ember és a halhatatlan Istenember megjelenése között! Ő, a királyok királya, a telkiekben leggazdagabb, az emberi erényekben utolérhetetlen, a legnagyobb bölcsesség az isteni Fölség rongyos pólyában, barmok mellette jászolyban! Ettől különb hely jut még a legszegényebbnak, a legárvábbnak, a legelhagyottabbnak, még a koldusnak is.

Micsoda főséges és utolérhetetlen példaadás az alázatos szegénységre! Milyen méltóságos és mennyire elmélyedésre készítő ellentét: Isten, — a szerény és szegényes külső alatt! Ha semmi más, csak ez egyetlen példa lenne Jézus eljövételében, már ez is örök emlékeztetővé tenné, s a legmagasztosabb ünneppé szentelné karácsony estéjét.

Az Isten fia leszállott a mennyekből az emberhez, hogy fölemelje a embert az Istenhez. Emberré lett, hogy szenvedjen és példát adjon az embereknek. Szünetelt, de nem a királyokért, nem a császárokért, nem a gazdagokért és a földi javakban dúlakodókért, hanem szenvedett a szegényekért, a nélkülözőkért az elhagyottakért, a megtévedettekért, szenvedett és küzdött a dolgozókért, a munkásokért. Nagy bűnnek mondta, ha valaki a munkás bérét elvonja, és mégis, nem csodálatos e, hogy éppen a dolgozók, a munkások közül oly sokakat sikerült szembe állítani az Isten fiával, aki a szegényt is megváltotta, aki a munkát erénnyé tette, aki az emberek

nagy számát kiemelte a baromi, a rabszolga sorából és a legszegényebbet is embertársává tette a leggazdagabbnak. A léleknek micsoda szörnyű eltévelyedése kellett ahhoz, hogy az ember elforduljon jótétől és halatlansággal, gyűlölettel fixessen annak, akinek csak hállával tartoznék. Csak egy magyarázata van ennek: nem tudják, mit cselekesznek.

Jézus értünk született, értünk élt, küzdött és szenvedett. És mi követtük-e tanításait? Követtük-e példaadásait? Hállával adóztunk-e a sok jóért, a megváltásért? Alázatosak voltunk-e a jósorsban? Erősek voltunk-e a bajban? Megbocsájtók voltunk-e másokkal szemben? Nehéz volna ezekre és sok más kérdésre igennel felelni!

És Ő mégsem fordult el tőlünk. Sujt, hogy megedzen, csapásokat mér ránk, hogy megerősítsen, megtanítsa a szenvedésre, hogy megtisztítson bennünket. És szól hozzánk és beszél nekünk és felénk irányítja isteni szavát és süket füleinkbe harsogja: magyarok! Bennem bízva reménykedjétek és magatokban is bízva ne csüggedjétek. Megsegítek mindenkit, aki maga is segíteni akar magán. Megsegítek titeket is, ha magatok is akarjátok, s újra eljövök hozzátok, hogy fölemeljelek, hogy megváltalak benneteket.

Oh! mennyire imádunk és áldunk Téged a szörnyű békében békétlenségre kárhóztatott magyarok. Áldunk és imádunk Téged kicsi magyaroknak nagyhatalmu Istene, aki meghozod nekünk is az igaz békességet, reményeink valóra válását, vágyaink beteljesedését, hogy szívünk feltörő örömeivel imádkozhassuk és zenghessük a fenséges imát:

Dicsőség menyben Istennek és béke a földön az embernek:

Dr. Thurzay Károly.

Mikor Tóth Kálmán bajai diák volt...

Előkerestem a gimnázium irattára fenekéről a régi idők, a százéves mult toliansait. Könyveit az 1839—45. éveknél, amikor a költő a bajai királyi gimnázium diákja volt. Midőn a város büszkeségének centennáriumi készülünk ünnepelni, alkalomszerűnek tartom, hogy betekintsünk abba a nemes műhelybe, ahol lelkének alapvonásai megformálódtak.

1814-ben épült az öreg gimnázium a nemes vármegye és a város bőkezűségéből. Kegyelettel őrizzük ma is a bejárat felett e dátumot hirdető táblát: Charae sVae posterItatI DICat, CoMVnItas. Az iskola a győri tankerülethez tartozott, igazgatói és tanári munkáját Szent Ferenc fiai végezték. 1819-ben lemond az öreg Demerác Adám igazgató s a rendfőnök ajánlatára a helytartótanács útján a király Pendl Nep. Jánost nevezi ki igazgatónak. Tóth Kálmán diáksága alatt is ő vezeti az iskolát.

Az iskola hat osztályú, hivatalos nyelve latin. A négy alsó grammatikai osztály neve: annus primus, secundus, tertius, quartus grammatices, a két felső: annus primus et secundus humanitatis. Az alsó osztályi diák neve: grammata, a felsőké: humanista. A tanárok vagy

csak az alsó vagy csak a felső tagozatban tanítanak. Néha följebb viszik osztályukat évről évre, néha évekig ugyanabban az osztályban maradnak.

Költőnk diáksága idejében az intézet tanárai a humanista osztályokban: Lukács Timót és Angyal Januárius, a grammatikai osztályokban: Torma Izidor, Nagy Rókus, Gyarmathy Anicét, Sággy Fidé, Kaul Gedeon — lelkében mindegyik, legtöbbször nevében is magyar ember. A költőt a grammatikai osztályokban Gyarmathy Anicét, az első humanista osztályban Angyal Januárius, a másodikban Nagy Rókus tanította.

1831-től fogva az iskolai év október elején kezdődött és július végén zárult. A nagyszünet augusztus és szeptember hónapokra esett. Az év két félévre, semesterre, oszlott, az elsőt február végén, a másodikat július végén zárták le, de a vizsgálatokat március és augusztus első napjain tartották. Az első félévben havi vizsgálatok — examina menstrualia — novemberben és januárban, a második félévben április és június hónapokban voltak. Bezárta azután az évet a nyilvános díszvizsgálat — tentamina publica —, amelyen megjelent a városi hatóság, résztvettek a szülők s az intézet jóbarátai. Ezen osztották ki a jutalmakat is.

Érdemjegy, kalkulus, négy volt, mint ma, de alkalmazásuk sokkal változatosabb. A tanulókat érdem szerint rangosztályba sorozták s ezen belül rangsor szerint értékelték. Az első rangosztályba tartozott minden eminens: jeles diák. A rangsor elején áll az első eminens, aztán a második, harmadik... amíg csak futott belőlük. Az utolsónak már volt bizonyosan több 2-es, olykor 3-as jegyük is, de az 1-es, az eminens, még fölözte őket. E szerint az eminensek közé tartoztak a mai osztályozás szerint a jeles és erősen jó tanulók. Következett a második rangosztály: classis prima. Tagjai a mai kalkulusok szerint a gyöngébb jó és elégséges diákok. Ennek az élén áll az első: primus classis primae, aztán a második, harmadik... érdem szerint. A harmadik osztály már a bukottaké: classis secunda. (Ezért „szekunda“ ma is még a bukás neve.) Itt is volt rangsor s az elején állóknak megengedte a tanári testület a javítást, a többi kimaradt, néha ismételt. A negyedik rangosztály: classis tertia, jóformán csak elméletben volt meg, gyakorlatban a rossz diák ritkán jutott bele, mert már előbb kiejárlották az iskolából. A tanulókról készített kimutatásban a második és a harmadik klasszis nemis szerepel soha, csak

az eminensek s az első klasszisbeliek érdemelték meg a felsorolást. A tanuló rangsor szerint ültek az osztályban is. Az első helyen az első eminens, mellette a második eminens, aztán a harmadik, amíg csak tartott az eminensekből. Majd a classis primae első, második, harmadik stb. Aztán ültek a szekundások: classis secundae első, második... A legutolsó volt az ultimus classis nyebb volt akkor megállapítani igazságosan, mikor egy tanár tanított egy-egy osztályban minden tárgyat. Ma nehezebb, sőt lehetetlen volna.

A kimutatást az igazgató az első és második félév végén fölterjesztette a helytartótanácsnak és a győri főigazgatóságnak. A kimutatás teljes címe: Informatio de Scholastica Juventute Regii Gymnasii Baiensis semestri priore (vel posteriore) Anni... Mense Martio (vel Augusto) Excelso Consilio Regio Locumtenentia Hungarico et Incllytae Superiori Regiae Studiorum Directioni Jaurinensi substrata. A kimutatásban külön rovat jelzi az érdem sorozatot az erkölcsi magaviseletről, a vallásból, egy kalap alatt a többi tárgyból s megint külön a magyar nyelvből ilyenformán: 1. Morum, 2. e Doctrina Religionis, 3. ex aliis studiorum Argumentis, 4. e studio

„Megtartó” született

írta: Sebastyén Sándor ref. lelkész

Kedves karácsony, drága szent ünnep, itt vagy hát megint! Felfelé törő, magasabb tisztább, jobb és boldogabb élet megtestesüléséről, sóhajok, várakozások beteljesüléséről, szavakba nem foglalható reménységek ígért-bimbójának virágborulásáról s majdan gyümölcse érlelődéséről akarsz, ugye, szólni hozzánk? Oh csak beszélj, beszélj, mert nagyon nyitva van a szívünk. Várással, reménnyel teli hangulatban élünk mi nemcsak most, abban járunk mi már régen. Mindig csak várunk reménykedünk. De érezzük, hogy mindig nehezebb lesz a várás, mindig elfoszlobb a reménység. Kenyerünk mindig kevesebb lesz és keserűbb, a gondunk mindig több és súlyosabb, az örömünk illanó, a terhünk egyre nehezebb és mind tartósabban rank települő.

Máskor . . . évtizedekkel ezelőtt . . . a zavartalan békecsöndes, nyugodt világában? Ah! még visszaképzelnem sem tudjuk már a régi, édes varázsu karácsonyokat . . . Mikor „pihent a munka, a gép nem zakatolt” mikor angyalok suhantak végig képzeletünkben a fehér világ fölött s elvarázsoltak a lelkeket, hogy bele tudjak almodni magukat a mennyországba: a kemény lelkek is meghajoltak a karácsonyfa ágainak szelid bölintására, a fasult hidegded szívekbe is melegség lopódzott, szeretet és béke terítette rá ragyogó fehér palástját házakra és szívekre egyaránt . . . Oh mi drága, mily édes most ez a tétovázó

visszalopódzkodás a régi, az igazi örömteljes karácsonyok már-már elfeledett, bűvös, meleg emlékéhez!

Ma? . . . Ma az önzés és kapzsiság dúló világában a csak magával gondoló érdekhajhászat szelleme nem tart munkaszünetet e fenséges ünnep néhány napján sem; a Teremtő által eléje adott rendeltetéséről megfeledkezett ember — ez a gyűlölettel és irigységgel fűtött fekete polgár — csak zakatol tovább és rombol tovább, — rombolja a maga szomorú életének világát tovább. Igen, itt repkednek körülöttünk most a karácsonyi angyalok de jaj! . . . erőtlenség, mert emberektől tépett, meghuzott a szarnyuk!

Micsoda keserű próbatevő is a mai karácsony! Hiszen mintha a karácsonyfa lehajló ágai is szomorú búsan lecsüngő lombjaivá változtak volna, mindennek föl komor árnyképek, rémségekkel telihomály . . . Igen, itt van ismét egy aggodalmakkal teli, szomorú fekete karácsony!

És mégis, mégis, — ha fekete is, ha a régi színekből sokat vesztett is — gondolata mégis a régi elevenségű, most biztató, éltető erejű; gondolata mégis soha eddig úgy nem érzett, úgy nem értékelt ajándék, drága kincs nekünk. Ez a gondolat ma is örömmel, melyre eszmélkedve üti fel a fejét a mai tébolyult világ is; ez a gondolat, mely a karácsonyi egyszerű és mégis csodásan szent történetből el nem homályosítható fehér fényrel ragyog felénk: „született nekünk ma a Megtartó!”

„Megtartó”! A gondolatától fekete, siralmas torz — karácsonyest sötétségében, szomorú elbuzulásunkban minden szembe minden lélekbe bele kell világolnia e szónak, minden lelket megrezdítő zengésének kell lenni ma e szónak: „Megtartó”! Most, amikor a pusztítás szelleme tizesztendő küzdelmes munkája után is újból rombolásra kíséri meg felemelni fejét, most amikor a tizesztendő trianoni gyászban még mindig az faj a legjobban hogy semmit se tudunk megtartani — nem a drága honi föld sértetlen épségét, nem az idegen uralom alá ítélt, elszakított magyar véreinket, nem a próba terhét közösen viselni kész egymásközti egyatértés lelkét, nem a romok megépítésére vállalt munkával induló gyakorlat folytonosságát — most hasítson bele minden lélekbe a közönyösség, a lanyha nemtörődömség tunya vizeit felkorbácsoló erővel e szónak értelme „Megtartó”! Ma amikor a pusztulást magában hordó, ez újabb társadalmi felfordulás előkészítésére bűnös felelőtlenséggel kidobott hangzatos jelszavak fekete rengetege ismét felkerekedni készül kiáltunk abba bele orkánzúgást túlzengő erővel, mi — ez aggodalmak közt is hívó bizó lelkek tábora — a kereszténység diadal — szózatát, a legfelségesebb karácsonyi evangéliumot „született nekünk ma a Megtartó”!

És mivel eljutottunk ma oda, ahol többé nem elég a karácsonyi örömhírnek kiáltó szóval való hirdetése: emeljük fel kezünket a cselekedettel való imádkozás áldott szent munkájára ma csak egy módon lehet

igazán karácsonyt ünnepelni: a megértés és a békességszerzés útjának szolgálatával. Nemcsak befelé magunknak, önzően kell most ünnepelnünk, hanem kifelé, másokra, minden szenvedő és küzködő nagyra rá arasztani a lelkünk karácsonyi melegét; teltekben, terhek között, könnyeket törölve, seket együtt hordozva hirdetni a „Megtartó” számunkra lett megszületését; elfaradni, de egészen sohasem belefáradni a megtartás karácsonyi nagy munkájába: ez az igazi Krisztus szerinti karácsonyi ünneplés.

Almodunk? Várunk? Visszavárjuk a régi, igazán áldott, igazán boldog, örömteljes karácsonyt? . . . Az aggodalommal teljes, a szomorúságból árnyékoltt fekete karácsonyból hittel, bizalommal, reménységgel, de a cselekvés imádságával ma született „Megtartó” fejedelmi vezérsége alatt. És én hiszem, hogy így, — de csakis így — ezt a utat járva, lesz még egyszer ünnep a világon, amikor minden bajt, nyomorúságot temető, a valódi béke és boldogság születését hirdető karácsonyi harangszó azt fogja zúgni és millió egymásratalalt magyar szív azt fogja dobogni: „Dicsőség a magasságos mennyekben Istennek, békesség e földön és az emberekhez jóakarattal!”

— **Meghívó.** A Bajai Munkás Testvér Egyesület 1930 évi december hó 26-án (karácsony másnapján) a Központi színháztermében színelőadással egybekötött táncmulatságot rendez, amelyre t. címet és b. családját tisztelettel meghívja a rendezőség.

Linguae Hungaricae.

Amint említettem, az ügyvezetés latin nyelven folyt. 1845 második felében megváltozott a világ: magyarra fordult a hivatalos írás, magyar lett az Informatio, a hozzáfűzött Appendix, az iskola, az osztályok, még a hónapok neve is. A bajai regium gymnasium királyi tanodalom lesz, az Informatio Értesítvény, az Appendix Függetek, a Classis sorozat, az Annus humanitatis I. et II.: első és második évi szónoklati osztály, az Annus I—IV grammaticae: első—negyedik évi nyelvészeti osztály, március: tavaszévi, augusztus: nyárutó. Tóth Kálmánunk ekkor végzi a legfelső osztály második félévét: az iskolából már magyar szó bocsátja ki, odakünn már magyar szó fogadja.

Az Informatio minden félévben Appendix-szel végződik. Ez a függelék, mint a magyarra fordult szöveg mondja: „magában foglalja a tett rendelkezéseket azon Bajai Tanodalmi ifjakról, kik a tanulmányokban vagy az erkölcsiségben tsekélyebb előmenetelt tevének a . . . kegyes Rendelések, nem különben a sz. Intézkvénynek értelménél fogva.” E függelék sorolja fel a viseletből és tanulmányokból másodrangú érdemjegyet szerzett tanulókat, a vallásoktatásra vonatkozó s a hanyag

tanulók javítását célzó rendelkezéseket. E rendelkezések alapján ime néhány mozzanat a bajai tanodalom életéből Tóth Kálmán diaksága idején.

Az erkölcsi viseletből majdnem minden évben valamennyi bajai diák az első jegyet (primae classis calculum) érdemelte meg. 1837-ben azonban a IV. grammaticista K. Józsefet másodfokú jeggyel (cum secunda morum classe) kellett büntetni, sőt erkölcstelen élete miatt (ob immoralitatem et turpem vitae rationem) ki is zárták az iskolából. Egyébként mást nem kellett kizárni, mondja a protocollum, sem a „politikai hatóságnak átadni.” Ez minden évben ismétlődő hivatalos formula. (Juventus Literaria Gymnasii Regii Baiensis decursu prioris Semestris e moribus primam classem referens, nulli seu graviori reprehensionis, seu dimissioni, seu denique resignationi Politicae Jurisdictioni semet obnoxiam fecit. Avagy a magyar szöveg szerint: A Bajai Királyi Tanodalmi ifjúság e folyó év második felében az erkölcsiségből I-ső rendet érdemelvén, sem terhes feddés, sem az iskolából való elbocsátás, sem pedig a polgári hatalomnak általadása alá vetve nem volt.) Kizárás aztán, ami mindig együtt járt a másodrangú jeggyel, alig történt évekig.

Am 1843 második felében az öreg diákok, a II. humanisták egyikén nagy szegény esett. Fábán, Sándor nagy bűnökbe keveredett. Éjjeli esavargáson, verekedésen, kocsmázáson kapták Alig bírtak vele a város szolgálai is. Kezet emelt rájuk, alig bírták legyűrni. Pendl direktor úr erre konferenciát hívott össze, és Fábán öcsénket annak rendje-módja szerint kicsapták az iskolából. Hogy pedig nem közönséges volt az eset, mutatja az is, hogy teljes egészében belekerült a protocollumba ilyenképen:

Causa Dimissionis e scholis cum secunda Morum Classe Alexandri Fábán 2-ae Humanitatis Scholae Studiosi.

Postquam supra nominatus Juvenis saepius ob nocturnas divagationes, popinarum frequentationem, et prurium rixandi monitus punitusque, quin ulla emendatio sequeretur; novissime vero per Magistratum Oppidanum officiose delatus fuisset, quod noctu in diversorio alius tumultum et certamen excitantibus, vigilibusque ab Oppido constitutis semet opponentibus, eosque verberibus adficiantibus immixtus deprehensus, delatusque fuisset, cum insuper tam in divinis quam in scholis frequentandis negligens, in studiis vero nullum profectum exhibeat, in Consessu

literario die 13 a Julii habito sententia dimissionis cum Morum 2 a Classe lata, et eadem adhuc die effectui data est. — Joannes Nep. Pendl, Director Localis.

(Magyarul ilyenformán hangzanék: Megokolása a másodfokú érdemjeggyel megbélyegzett második humanista osztálybeli Fábán Sándor tanuló iskolából való kicsapásának.

Mivelhogy a nevezett ifjút gyakorta hiába intették és büntették éjszakai kóborlások, kocsmázások és civakodásra való hajlandóságai miatt, és mindeddig semmi javulást sem mutatott, legutóbb pedig a városi hatóság hivatalosan följelentette, hogy éjnek idején egyik kocsmában csípték s onnan be is vitték, minek utána más hasonszórtúkkal együtt zavargást és civakodást cselekedett, sőt a városi hajdúkkal is szembe szálltak és nem átalították őket útlegekkel is illetni; minthogy ezen felül az isteni szolgálatban is, meg iskolai dolgainak végzésében is felette hanyagnak találódván, a nemes tudományokban semminemű előre haladást nem tanusít: július 13-án tartott tanácskozásunkon azt az ítéletet hoztuk, hogy másodfokú erkölcsi viseleti érdemjeggyel megbélyegzettessék, az iskolából kicsapassék s e határozatunkat még az napon végre is hajtottuk.)

És lett az asszony...

A semmibe Szívét lehelte
És lett a föld Szíve lelke;
A világot, hogy átölelte
A remény örök végtelenje;
A vágyak vérző, vad tusáját,
Az álmok fitkos vajudását
A földre hívta egy szavával.

Lélekveszejtő mosolyával,
Tobzódó árnyék mosolyával
— Amikor minden együvé lett —
Még állt a váltott kedvű élet:
Uram! még nincsen aki sirjon...

... És akkor testté lett az asszony.
Baja, 1930. XII. 15.

Bárdos Amália

Belgrád fél az idegen szentektől

A délszláv lelki egység, akár hogy fáradság érte a király és a Zsivkovics-kormány, sehogysem akar megvalósulni, mert nemcsak a horvátoknak nem kell, hanem a szerbeknek sem. A nyilvánosság előtt óriási akció folyik a vallási egység érdekében is. A kormány kortesei Horvátországban azt hirdetik, mint az *Obzor* 4-i száma jelenti a cirkevnicai népgyűlésről, hogy az egyházi egyesülés kedvéért a katolikus egyházból beviszik a mai „délszláv” nyelvet, válaszul pedig a pravoszláv testvérek elfogadják a katolikus naptárt és a latinbetűs írást. Hogy ez az egyházi egység mennyire nem kell a szerbeknek, mutatja a belgrádi *Politika* egy óriási cikke, mely csaknem szó szerint hozza Miklós ochridai püspöknek, a pravoszláv egyház híres szónokának vasárnapi prédikációját, melyet a belgrádi székesegyházban tartott. A püspök kikelt az ellen, hogy idegen szentek tör-

nek be az ősi szerb földre, melynek megvannak saját nemzeti szentjei: Szent Petka és Szent Száva. Ennek a két szentnek nincs még temploma Belgrádban, ellenben éppen azon a helyen, ahol Szent Szávát kivégezték, most katolikus érseki templomot építenek. A püspök felhívta prédikációjában a pravoszláv egyház összes fiait és leányait, hogy akadályozzák meg minden módon ezeket az idegen szenteknek invázióját a szerb nép között. — Mindenesetre szépen készül elő a délszláv egyház egység.

Karácsony az Alföldön

Beteljesülés melázó mystikus csöndje a két folyam közén, a magyar Mesös-Potamoson; a végtelen síkságon. Aranykalaszszal ékes rónaság nagy — legnagyobb — költőjének fehér sylphid márványalakja a koszorut nyújtó Geniussal várják a koronázó főváros, Pozsony egyik sötét udvarán és piaccéjében a verőfényes pillanatot. Mikor fogják elkérni Bácsország Petőfi székháza elé, az ősi Francovilla dunai kikötővárosába?

A dus kalászok, a kövér napraforgók kuriális kulturvárosa Baja, országos ünneppel készül megtisztelni a Petőfi költői iskola vezérének, a világoéta nagy utódjának, Tóth Kálmánnak százéves, nemes emlékezetét az eljövendő tavaszon.

Milyen szép lenne a centenáriumnra az alföldi költészet megteremtő mesterének megjelenése a Duna—Tiszavízi kulturközponton. Itt vert legmélyebb gyökereket az őstalbán; Petőfi telivéren magyar költői romantikája a kiváló tanítványban, a a méltó epigonban.

Az alföldi rónaság hazahívja az ő szeretett fiát; másik szobra is haza jött Erdély csatateréről a szívbe markolón megénekelte Cserebogár dal nyárfás városába, Félégyházára.

Nem csak a könyveknek, a szobroknak is meg van a maguk sorsa. „Habent sua Fata libelli.”

Majd új galambok és kis madárkák fognak itt repdesve reaszallani a márványpadon merengő költőkirály kezére, éreztetve Velence békességes hangulatát Baja is a galambok városa. A pozsonyi Színház-tér idyllikus szépsége fog Bácsországra átköltözni. Az Alföld nagy költőjének szíve megrezdül majd ekkor, mint a bokor, ha madárka szállott rá.

Az elsuhanó évben az Alföld gazdasági színvonalának emelését irták zászlójukra a mezőgazdaság vezető körei is.

Egyelőre a Kecskeméti Mezőkamara „alföldi szakosztálya” alakult meg 150 taggal, a szerte heverő rendkívüli erők egyesítésére és kapcsolatban működik a Szegedi „Alföldkutató bizottsággal,” annak egyetemi tudós kiválóságaival, rohamosabb fejlődés elérésére.

Előadásokat, vitaestélyeket fognak tartani felváltva az alföldi nagyvárosokban a Duna—Tisza nagycsatornáról, az Alföld öntözéséről, a Kecskemétszerű kertgazda ági gyümölcs és c-emegezőlő természetés általánossá té-

Hat-hét esztendő alatt azonban alig történt két-három ilyen szomorú eset.

Nagy gondal örködött az iskola a vallás-erkölcsi nevelésben. A vallás nemcsak a sorban első, de legfontosabb tantárgy is. Külön kap beszámólót minden Informatio-ban. A hittanvizsgálatokon mindig jelen van és elnököl a város plebánosa Bartók Mátyás, 1840-től dersi cím. prépost, mint az egyházmegye képviselője (Deputatus Dioecesanus). Közben, nem tudom, mi okból, egy évben: 1838—39-ben Markovics Antal, tb. kanonok, vaskúti plebános elnököl a hittanvizsgálatokon.

De ügyelt az iskola a nem katolikus tanulókat vallás-erkölcsi nevelésére is. A magyar szöveget idézem: „A nem egyesült Görög, Agostai, Helvét Vallásuak és Héberék hittani előmenetelükről az illető Hittanároktól nyert bizonyítványaikat... bemutatatták.” Sajnálatos említi az igazgató, hogy Grosz Nándor I. grammatista nem kaphatott jegyet a luteránus vallásból, mivel luteránus pap nincs Baján és így csak bátyja tanítgatta a vallásból (Verbi Divini Magistrum nullum habeat... privatim informetur a suo fratre maiore natu). Illetékes papja majd csak konfirmációja alkalmával vizsgálhatja meg. Hogy milyen sullyal esett latba a

vallás tanulás mutatta az, hogy Fekete Antal meg Parcsetics Gyula humanisták a maguk jószántából kiléptek az iskolából (sponte scholas frequentare desierunt), mivel a vallásból második és harmadik jegyet kaptak. (Ma úgy mondanók: szekundát meg terciát.) Másik évben meg azt jelenti az igazgató, hogy a két luteránus Nigrinyi-testvér katolikus hittant tanul atyja beleegyezésével (sic volente eorumdem parante) 1840-ben a katolikus vallásban nevelkedő Nigrinyi-fiúkon kívül három másik luteránus és kálvinista diák is van: Furó Sándor, Katz István és Telegdy István. Ezek az iskolai év végén valamelyik szomszéd vallásukból lelkész előtt tartoznak vizsgáznai (coram vicino quopiam suae Religionis Magistro). Viszont 1842-ben Dömötör Ödön, luteránus fiú, atyja szándéka szerint ismét a katolikus vallást tanulja és a kat. szertartásokat tartja (de positiva parentis voluntate Religionis Rom. Cath. Doctrinam didicit, ac Divina Catholicorum frequentavit).

Általában csoda-jó tanulók voltak a régi bajai diákok. Vagy eminens, vagy legalább primae classis érdekeltek. Bukás elég ritka eset s a legtöbb bukott diák szegényben év közben kimarad. Csak egy példa: 1838—39-ben az I. félévet a hat

osztályban 294 diák járta. Mindössze hét bukott meg. Szegény Topolnik Ferenc külön bélyeget is kapott, mivelhogy a vallásból is, meg a latinból is secundam classem retulit. El is hagyta az iskolát mind a hét. Több konkoly találdott a tiszta búza közt az 1843. évben, mint máskor. 270 diák közt 16 szerzett secunda classis. Nyugodjanak immár békében: nem szegényenítés végett sorolom fel nevüket, inkább azért, hogy lássuk, milyen vegyes náció lakta száz év előtt városunkat. Ime: Kalinics Sándor, Máj Béla, Mandics Jenő, Stukics Mihály, Sztipics Béla, Verling Antal, Csatlós Ernő, Knezevics János, Maskal Béla, Petrovics György Sommer József, Fialla Gyula, Jorgovics Lázár, Krenikker Antal, Paranoszics Milos, Simics Sándor. De álljon itt ellenképp a hat osztály hat első eminense is: Strubi Mihály, Topál Pál, Tóth Kálmán, Pandl János, Bogor Béla, Bermüller Antal.

Mint I. grammatikai osztályi kis diák érte meg Tóth Kálmán 1840 május 1-én a nagy tűzveszedelmet. Dömötör Pál elbeszélése szerint (T. K. életrajza, O. K. 182—183) leégett a Zöldfa-utcai szülőház is, mely a múlt század 30-as éveiben urasági tisztül szolgál. A tűzvész után a telek idegen tulajdonba ment át s a felépült újabb házat jelölték meg ké-

Mint üstökös az égen

ugy-künt fel

Standard 3a

3+1 CSÖVES HÁLÓZATI RÁDIÓ!

teléről. A Szegeden felállítandó második rádióállomásról, mely speciális alföldi szellemi szórakozást fog nyújtani a gyönyörködtetve oktatás keretében.

Az alföldi szántóföldi természetének előbbrevitelét, már a vetőmagok egyöntetű kicserélésével és megtisztításával kell elkezdni. Erre szolgál a közraktári és malomhálózat is, hol az állami birtokokon elszaporított typus gabonavető magvak kicserélési alapon juthatnak minden hivatalos ut elkerülésével a kisebb

sőbb a költő emléktáblájával, at utcát pedig nevével. A kárvalót család a tűzvész alatt a szállóba menekült, majd néhány nap múlva a rommá égett házból a Grassalkovich-palotába, a mai városházára, telepedett át. (Itt csak rövid ideig lakott, mert 1841-ben a Grassalkovich-család kihalta után megvették Tóthék azt a hosszú és sikátorzerű keskeny telket, mely a piac-térről a mai Zichy-utcaig húzódik — a mai Zichy-telket. Az itt épült házban serdült ifjúvá a kis bajai diák.) A gimnázium épülete is áldozatul esett a tűznek. A 19 elpusztult emberi élet közt volt Matics János I. humanista osztályi tanuló is, aki Adámovics Ferenc táblabíró két nőttestvérét akarta kiszabadítani a lángok közül, de hősi bátorsága életébe került. Adámovics hálás volt az iskola iránt, 1846-ban alapítványt tett szegény tanulóknak, első sorban rokonai, aztán a Matics-család gyermekei számára. A tűzvész után erősen megcsappant a tanulók száma. A vidéki diákok elmentek a városból, de még sokan a bajaiak közül is, mert szüleiknek, gazdáiknak nem volt sem élelmük, sem lakásuk. 79 diák távozott az iskolából. A tanítást, míg az iskola épületét kijavították, félévig a ferencrendiek kolostorában folytatták.

gazdálkodók ezreinek a birtokába.

A kérdést Mussolini is itt ragadta üstökön, a vetés alapvető munkájával a híres buzacsata „Battaglia del Grano” megindításakor.

Jobb és olcsóbb egyöntetű termelés a mai kor kívánalma, hogy az egyforma tipusolt tömegáru ne okozzon elhelyezési nehézségeket a kiviteli kereskedelemnek, mely örökös minőségi panaszokkal állott elő a lefolyt évben.

A jövő évi termés értékesítésének igen nagy kérdése is már most kerül napirendre, remény van a német államok mégértőbb jóindulatára a feleslegek átválalásánál és ehhez alkalmazottabb kiviteli haditerv készül az idén sajnosan be nem vált tapogatózó kísérletezések helyett.

Az Alföld boldogulását s az egyiptomi hét kövér esztendő kezdetét kérjük az Égiektől, hogy legyen egyszer már ünnep a világon és legyen úgy mint régen volt.

Medveczky Károly
földbirtokos.

Nincs semmi vágyam...

Nincs semmi vágyam...
Betelt a szívem megannyi kedve,
De hadd tanuljak piciny szivedre
Borulni lágyan.

Semmi se csábit...
Hadd legyen másnak kedvére kincse,
Csak édes ajkad enyémre hintse
Csókja virágit.

S aztán ne üzz el
Ameddig élünk s amíg sóhajtunk,
Hogy egybeforrva maradna ajkunk
Szerelmi tüzzel.

Pázmány András

Miért is szeretik annyian a labdarugást?

Írta: DR. MAMUSICH MINÁLY a Nemzeti Sport főmunkatársa

A labdarugás a tömegek sportja és az igazi tömegsport. Az első tétel igazolására elég felhozni azokat a tizezren és százezren felüli nézőszámokat, amiket a sporthirlapírás nyilvánított a földkerekség majdnem minden zugából. Ennek a játéknak csodálatos varázsa megfogja a lelkeket Londonban épen úgy, mint Buenos Ayresben, Budapesten épen úgy, mint Kairóban. De nemcsak a nézők tömegét bilincseli le ez a labdajáték, hanem a játékosoknak egész hadseregét állítja a kerek bőrlabda mögé. Ha elismerjük, hogy a fiatalság harmonikus nevelése a testedzést nem nélkülözheti, a testedzés legtekélyesebb formája, pedig

a sportolás, ugyanakkor meg kell hajolnunk az előtt a tapasztalati tény előtt, hogy az ifjuság lelkét ezzel a játékkal lehet legjobban megfogni, ezzel a játékkal lehet legkönnyebben megnyerni a sportnemes szórakozása számára.

És ebben nincs semmi boszorkányság. Az ifjuság játékos kedve isteni adomány. A labdarugás pedig játék. De olyan játék, amit nem felejt el soha az, aki csak kissé elmélyedt benne. A labdarugás szabályai kiemelik ezt a játékot a többi sportág közül. Ennek az angol földön termett játéknak szabályai körülbelül a mögöttünk álló hetven esztendő alatt alakultak ki. Az angol

faj csodálatos szívóssága és bár paradokszonnan látszik, mégis ugyan: fantáziátlansága termelte ki ezt a játékot és finomította ki azzá, amivé manapság vált.

A két csapat egymás elleni játéka küzdelmet hoz magával. Az emberi lét egyik legősibb megnyilvánulását. Benne van ebben a játékban a törekvés a másikon való felülkerekedésre. Szintén ősi emberi tulajdonság. De megtaláljuk a labdarugásban az emberi egymásrautaltság iskoláját, mert hiszen az összjáték, a kombináció ezen alapul. Amit az egyed még oly ragyogó képességek birtokában sem tud megcsinálni, azt játszva eléri néhány ügyes huzással a futball csapat egyik szárnya vagy sora.

És van valami a labdarugásban a sakkból. A kombinációk több huzáson át előre való felépítése és keresztvitele.

Van ebben a játékban sok a hadvezetés tudományból is. A taktika alapvető tudománya része a futball magasabb művészetének is.

Fejleszti ez a játék a gyors elhatározó képességet. Hozzá szoktatja az ifjút, hogy az életben is kap am majd lökést, amit túrni kell és nem szabad visszaadni sem. Fegyelmezett gondolkodáshoz szoktatja a futball a fiatal fiút. Szinte játszva lopja bele értelmébe, hogy alá tudja rendelni egyéni érdekeit az összességnek. Az ő sikere a csapat sikere. A csapat sikerében ő csak egy-tizenegyed hányadban részesül.

Természetesen azon túl kell tennünk magunkat, hogy a futball nem más, mint a felfújt labda értelmetlen rugdosása. Ezt az elavult tételt ugyan még hallja itt ott az ember, de nyomban megállapítja,

Eredeti FIAT alkatrészek

az összes régi és új típusokhoz

kizárólag

Fiat Autómagyar
Eladási Rt.

Budapest, IV. kerület, Váci-utca 1. szám. Telefon: 828-48.

valamint

Személyautómagyar 514, 521, 525.

Teherkocsik 0.4 - 5 tonnáiig.

Körzetképviselő: FIAT autómagyarok délmagyarországi képviselője MARKOVICS SZILÁRD, okl. gépészmérnök
SZEGERED, Tisza Lajos-körút 44.

A halványan vázolt események közé képzeljük most a kis Kálmán fiút. Tóth György uram, a Grassalkovich hercegi uradalom számtartója (előbb rationista, aztán exactor foglalkozása a protocollum szerint) 1836-ban adja be nagyobbik fiát, Györgyöt a tudós franciskánusok iskolájába. Gyuri fiút, ha nem is első eminens, de mindig az eminens diákok közt sorolja fel az Informatio. A vallástamból 5. 6. 7. eminens az évek során, a magyar nyelvben is a 2-10. eminens közt mozog, sőt mint I. humanista első eminens, a többi tárgyból is két ízben első eminens, máskor 2-7., csak az utolsó, a hatodik évben csappan a szorgalom: eminens marad ugyan, de a vallástamból csak 10., a magyar nyelvből 14., a többi tárgyból 9. helyen áll. Józsi fiu iskolai elvégzése után tengerész lett, s néhány év múlva örökre nyoma veszett.

A negyedik osztályt végzi Gyuri, mikor a nyolc és fél éves Kálmán is mellé társul s 1839 őszén megkezdí az első grammatikai osztályt. Az első félév gyönyörűen sikerül: 64-ed magával jár az első osztályba s a 64 között ő lesz az első eminens. Végiglapoztam hat évi diákságának minden adatát: az első eminens helyét tartja végig, a II. humanista osztályig. Még ha lecsuszik is egyszer a második, egyszer a harmadik helyre az eminensek között egy-egy

studiumból, jobb diák akkor sincs nála az osztályban, első eminens mindig ő marad. A második humanista osztály első felében azonban eléje kerül Frey József, Frey Miksának, a katymári kántornak a fia, ez az első eminens, Kálmánunk csak második a vallásból és a magyarból. De a második felében újra neki-lendül, versenyre hívja ki Frey József s amint a már magyarul szerkesztett Ertesítvény mondja: „vetélkedéssel” ismét első eminense lesz osztályának s mint végzett diák az egész gimnáziumnak.

Külön följegyzést Tóth Kálmán diák-életéről nem találtam. Ki tudta még akkor, hogy exactor uram fiából valaha nemcsak a városnak, hanem az országnak is híres embere lesz. Talán az ércember el-elmez itt a Zichy Bódog-tér kertjében csöndes éjjeleken a régi diákelet emlékein... De az ércember nem tud beszélni...

Iskolatársai — mondja Dömötör életrajza — csupa megtermett bajúszos legények voltak, kiknek a lecke fölmondásakor nagy ügyességgel sügött. Szerették is tanuló társai, vállukra kapták s engedték, hogy onnan a kis eminens a bajszukat kipederje.

Mint 6-os diák minden társánál jobban tudott verselni és skandálni. Tanáráról a jó páter Rókusról nem egy rigmust fabrikált. De már ekkor is szívesen forgatta Vörösmartyt és

Kistaludy Himfjét, mintha csak érezte volna már, amit később énekel: Ti nagyon tanultok, én nagyon szeretek.

Tóth Kálmán diákeletének a régi írá sokban fennmaradt emlékeit illik azonban teljes egészükben megeleveníteni a centennáriumi alkalmából. Ime:

Grammaticae	Semester	Cognomen, nomen, aetas, religio	Gens v. natio, locus nat., Comit.	Pater... eiusque conditio	Classis			
					Mo-rum	E doctr. Religión.	Ex aliis stud. Arg.	E stud. Linguae Hung.
Annus primus 1839-40	I.	Toth Colomannus	Baja	P. Georg. Rationista ibid.	1	Em. 1.	Em. 1.	Em. 1.
	II.	an. 9.R.C.	C. Bacs.		1	Em. 1.	Em. 1.	Em. 1.
Annus sec. 1840-41	I.	"	"	Exactor	1	Em. 1.	Em. 1.	Em. 1.
	II.	an. 10.	"	"	1	Em. 1.	Em. 1.	Em. 2.
Annus tert. 1841-42	I.	"	"	"	1	Em. 1.	Em. 1.	Em. 1.
	II.	an. 11.	"	"	1	Em. 3.	Em. 1.	Em. 1.
Annus quart. 1842-43	I.	"	"	"	1	Em. 1.	Em. 1.	Em. 1.
	II.	an. 12.	"	"	1	Em. 1.	Em. 1.	Em. 1.
Humanitatis Annus 1. 1843-44	I.	"	"	"	1	Em. 1.	Em. 1.	Em. 1.
	II.	an. 13.	"	"	1	Em. 1.	Em. 1.	Em. 2.
Annus 2. Szónoklati osztály 1844-45	I.	an. 14. Tóth Kálmán 14 év. R. K.	Magyar Baja Bács vm	Attya: György számvevő ügy. ott	1	Em. 2.	Em. 1.	Em. 2.
	II.	"	"	"	1	1. jel.	1. jel.	1. jel.

Legyen tisztelő áldozat Tóth Kálmán születésének százéves fordulójára e néhány sor annak az öreg gimnáziumnak részéről, amelynek

tisztes falai közül a költő elindult a dicsőség útjára.

Dr. Tordai Anyos.

hogy az illető nyilatkozó még nem látott igazi futballt. Az bizonyos — és ez talán a játék egyetlen hátránya — hogy jól futballozni nehéz. Sokat kell gyakorolni, míg az ember ellesi annak a fránya bőrlabdának minden csinját-binját. De ha rájött a nyitjára, akkor igazi élvezetet fog találni benne a játékos és a néző egyaránt.

Van még egy egészen kivételes tulajdonsága a labdarugó játéknak.

A föld majdnem minden lakott részén, ahol intelligens emberek laknak, honra lett ez a játék. Az egyes országok labdarugó szövetségéből alakult a parlament, a labdarugók nemzetközi szövetsége arányaiban nagyon kevéssel áll a Népszövetség mögött. Eredmények elérése terén kétségkívül megelőzi genfi riválisát. A labdarugás tehát a nemzetek között való kapcsolatnak majdnem ideális eszköze. A világgazdasági politizmus maga a futball. A svédok pontosan ugyanazon szabályok szerint rugják a 11-est, mint a foklördiek, és az argentinaiak épen úgy dobják a taccsot, mint a japánok. A sport eszperantója a futball.

Es ennek ellenére is a labdarugás mindenütt szinte nemzeti játék tudott lenni. A magyar nemzeti propaganda egyik legnépszerűbb és legeredményesebb fegyvere a magyar labdarugás. De ami a legesodálatosabb! Ez a játék mindenütt meg tudta őrizni évtizedek tapasztalatainak kohójában kiüszított szabályait, és mégis minden nemzet hozzá tudta idomítani faji tulajdonságaihoz, képességeihez. A latin népek futballja híres viharzó lendületéről, mindent elsöprő lelkesedéséről, míg a közép-európai országok megállapodottabb kedélyvilága a kombinációk művészi kiképzését emelte a legmagasabb fokra. Megvan a maga egyéni íze a délamerikai futballnak, és megvan a maga sajátos vonása a hűvös vérmérsékletű skandináv stílusnak.

Tehát ugyakkor, amikor a nemzetköziség minden jellegzetes ismerető vonását fel tudja mutatni a labdarugás, ugyanakkor, ugyanazokkal a szabályokkal játszva nemzeti játékává tudott válni a légkülönbözőbb égövek legválogatottabb nációinak.

Ennek a sportnak a jövője függvénye a magyar ifjúság.

Érdemes rajta dolgozni.

Beszéljünk magyarul! Ismétlés. Elmélet.

1. Ne mondj miután-t okhatározó mondatban „mert, mivel, minthogy” helyett, mert (és nem: miután) ez germanizmus.

2. Ugy-mint-et nem mondhat felsorolásban, kapcsolásban. Csak hasonlító mondatban van helye, máskor: is-is, mind-mind. Példa: Legyen úgy, mint régen volt: süvegelje meg a magyart mind az oláh, mind a német, mind a tót.

3. Töröld ki nyelvkincsedből az „eszközöl” szót.

4. Ne beszélj pestiesen: zavarok, gratulálom, kondolások. Idegen szókkal-móddal keverj beszédedbe.

5. A kérdő „e” szócskát mindig az állítmányhoz csatold, de nem-hez soha.

6. Ne cifrázzad beszédedet „tekintettel.”

7. Ne felejtse: a „tényeg” miatt megölöd a „valóban, csakugyan, igazán, bizony” becsületes szavakat.

8. Tiszteld a felsőbbiséget, de ne alázkodjál meg előttük szüntelen a „magas” jelzővel.

9. Jegyezd meg: „leépit, leállít” nem fér össze a magyaros gondolkodással.

10. Mindig ügyelj a „vesz, nyer, hoz, jön” igékkel kapcsolt szólásokra. Ha szószerint le tudod németre fordítani őket: baj van!

11. Épp így sok gonoszság rejlik a „tart, áll, fekszik, ad, csinál, gyakorol, huz, megy, oszt, vezet” szókkal kapcsolatos mondásokban is. Inkább egyszerűen, egy szóval fejezd ki gondolatodat, ha nem jut eszedbe magyaros szólás. Mondd: lármázik, s ne mond: lármát csinál.

NEM

vagy jó magyar, ha külföldi árut vásárolsz.

NEM

külföldi és mégis a legjobb

a CSEPEL gyártmány,

SOHA

nem bánod meg,

ha CSEPEL gyártmányu

varrógépet és kerékpárt vásárolsz.

Beszerezhető a „CSEPEL” varrógépek lerakatosainál Baján Bohner és Társa, Fischer Ignác és Társa, Horváth Vilmos, Kókay Testvérek és Székely Leó cégeknél.

12. Nem elég csak magyar szavakkal. Jó magyarsággal is igyekezzél beszélni.

foglaló ifjúsággal a lelkek, az erkölcsök, a társadalom és a közszellem változása.

Ezt az időt gyorsítani, ezt a természetes folyamatot siettetni első sorban a magyar jövő és csak másodsorban a ma ifjúságának érdeke.

Ezt a természetes folyamatot akár törvényekkel, akár rendeletekkel, akár az elhelyezkedési lehetőségek csökkentésével, akár a kinevezések szüneteltetésével erőszakosan megakasztani, megnehezíteni lehet pillanatnyi egyéni, lehet látszólagos anyagi érdek, de semmiesetre és soha sem lehet nemzeti érdek!

Az ezer sebtől vérező Magyar Niobe révedező, gyötrődő szemmel nézi és figyeli a sötét magyar égen a magyar jövőt...

A magyar jövőt?! De hát lesz e, lehet e magyar jövő a mai ifjúságunk téleneségre, némaságra, az életterekről kiméretlen elvonása és mesterséges leszoritása idején?!

Lehet és lesz is!... A mának ifjúsága következetes és kitartó munkával kivereszközi a mának társadalmával ha lehet, ellenére ha kell... a magyar jövőt...

HIREK

A Bajai Újság olvasóinak, eiőfizetőinek, hirdetőinek, külső munkatársainak boldog karácsonyi ünnepeket kíván a szerkesztőség és a kiadóhivatal.

— **Karácsonyfa-ünnepély** lesz karácsony másnapján este 8 órai kezdettel a Katolikus Legényegyletben. A pártoló és rendes tagokat ezuton hívja meg az Előljáróság.

— **Táncvizsga.** Brucker Károly táncitanár 21-én, vasárnap fejezte be a garai fiatalság részére megtartott táncanfolyamát. A sikeres est Pestality Katica székelytáncával kezdődött, aki oly bájosan és magyaros jókedvvel ropta a bokázót; hogy a közönség háromszor is kitapsolta. Kraszl Mancika és Zsél István orosz táncukkal arattak nagy sikert. Hoog Lenka szép spanyoltáncáért, Hoog Annuska és Windich János humoros tót táncukért sok tapsot kaptak. Gojtán Annuska, Vagner András és Zsemberi Misi tréfas táncitóját állandó derűtség kísérte. A szépség-

A mának ifjúsága

Irtá: **RUZTEK KÁROLY** Bácsbodrog vm. és Baja város kir. tanfelügyelője

Nemzeti szerencsétlenségünk sivár jelenében egyetértés és testvérek, eszmények és áldozatok nélkül botorkálunk a magyar élet feldult, göröngyös, kavicsos útjain...

Es ha meg akarnánk mérni az idők változását, azt az időben kevés, térben mérhetetlen távolságot, amely a ma korszakát, a még csak nem is kétvázézed előtti korszaktól, az integer Magyarországot a csonka Magyarországtól elválasztja, akkor mérőkül a biztos államaláiban, a gondatlan jöletben és a nyugodt gazdasági helyzetben élt ifjúságot, a tegnap ifjúságát vessük össze a jeiennek, lemondásokban és küzdésekben, bizonytalan és tarthatatlan országhatárok között senyvedő ifjúságával, a mának ifjúságával.

A mának ifjúságával, akik mögött már egy gondterhes gyermekiség nehéz emléke él... Egy nehéz emlék, amelyben a kacagó kedvet, a játszi mosolyt a sóhajok és a könnyek, a hidegség és a nincsetlenség időnap előtt megtagyasztották, időnap előtt lehervasztották.

A mának ifjúságával, akik előtt egy áldozatos térfikör nehéz küzdelme áll... Egy nehéz küzdelem, amelyet a megcsontított és agyonnyomított ország könnyes-véres útján kell megharcolni, kell végigküzödniök a maguk fekete kenyereért, az ország történelmi területéért és a nemzet biztonságos életéért.

Mérjük az idők változását a mának ifjúságával, akiknek arcultán ott van a korai küzdelem, a sok lemondás borus redője; ott van az új, a jobb magyar világért epekedő sovárgás barázdás vonala és ott van, rajta van az Istenben, a hazában, az önmagában való elszánt hitnek az a fanatikus kifejezése is, amely hitet a nélkülözések és a bizonytalanságok kálváriás iskolájában szerzett össze...

A napokban olvastam egy tanügyi lapban, hogy optimizmusra kell nevelnünk az ifjúságot.

A mának magyar ifjúságába maga a kegyetlen magyar élet nevelt optimizmust... Ez az optimizmus azonban az apáink és nem a mi elbizakodott és botor optimizmusunk. Nem a régmúlt és nem a közelmúlt optimizmus, amely vakon hitte és süketen élte, hogy mi nem pusztulhatunk el és minket nem pusztíthatnak el. Nem akkor sem ha fejjel megyünk a falnak, nem akkor sem, ha passív reszistálunk. Nem akkor sem, ha magunkat pusztítjuk és nem akkor sem, ha mások pusztítanak. De sőt nem még akkor sem, ha mások is pusztítják és ha magunk is pusztítjuk a fajtánkat.

A ma ifjúságának optimizmus a trianoni élet nevelte, a maga tudásában, a maga erejében és a maga munkájában bizakodó az az optimizmus, amely nekifeszült izmokkal és verejtékes homlokkal töri, küzdi, veresedik magát előre.

A mának ifjúsága érzi, hogy a magyar jövő sorsának kerekét a kezében tartja és tudja, hogy a magyar jövőnek már ő az ura.

A ma ifjúságának nemcsak fenséges eszméi, magasatos vágyai, hanem nagy törekvései és hatalmas akarásai is vannak. Ez az ifjúság nem hallja az elrablott Duna-Tisza habjának haragos zugását, a Kárpátok és Hargita süvítő szelének panaszos bugását, a kéklő Adria fodros hullámainak kesergő moráját, hanem megélhetésébe, elhelyezkedésébe, husába, csontjába mélyen belefájóan szenved.

A mának ifjúságának lehet a ma még gyöngé nemzet holnap erős a ma még önös és érzékes társadalom holnap acélos lelkű és tiszta erkölcsű...

Es minél inkább mulnak az évek és minél inkább lesz holnap a ma és minél inkább lép a háboruban és forradalomban kifáradt, megromlott társadalom helyébe a mának ifjúsága, annál nagyobb lesz, annál általánosabb lesz az élettereket el-

versenyt és a bálkirálynői címet Kraszl Mancika nyerte el 387 szavazattal. A bálkirály Giesze Fülöp lett. Az est keretében melegen ünnepezték Brucker Károly táncmestert, ki rövid másfél hónap alatt bámulatos eredményt ért el növendékeivel.

SCHMIDTHAUER Imándi keserűvízből készült, már léghőmérővel ellátott, használati utasítás minden palackhoz mellékelve.

— **Uj menetrend** Feltűnően csinos kiállítás, szabad szemmel is jól olvasható, nagy betűkkel nyomott zsebrétű menetrend jelent meg, mely az összes hazai közlekedési vállalatoknak hivatalos adatok alapján szerkesztett menetrendjeit, külföldi csatlakozásait, az összes díjszabásokat, a menetdíjmérsékléseket, valamint az egész ország autóbuszjáratát közli. Különösen figyelemreméltó a „Nemzetközi Rész”, amely Budapestet a külföld nagyobb városaival összekötő — utirányok szerint összeállított — legelőnyösebb közvetlen csatlakozású vonatok menetrendjeit foglalja magában a tájékoztató menetárak és a közbeszó állomások érkezési és indulási idejének feltüntetésével és így az „Uj Menetrend” ekkalauzolja az utast Európa bármely nagyobb városába is. Szerkesztette több ny. államvasúti főtisztviselő közreműködésével Wodianer Béla m. kir. államvasúti ny. felügyelő. Ára 1 pengő, kapható az összes dohányüzemtelekben és könyvelőházakban, (busz pavilonokban) valamint a pályaudvarokon.

— **Nagy Szilveszter-estély az Ipartestületben.** Az Ipartestületben évenként tartani szokott műsoros szilveszteri táncestély előkészületeivel már napok óta foglalkozik a rendezőség. A nagy táncteremben Laky tancsánár rendezésében, az este 8 órakor kezdődő mulatságos kabaré után a fiatalság táncolhat reggel 6 óráig. Konferál Nagy János. Az Iparoskör utcai helyiségeiben olcsó áron felszolgált kedélyes halvacsorán vesznek részt a jelentkezők. A tánczenét elsőrangú cigányzenekar szolgáltatja. A kabaré és táncmulatságra jegyek előre válthatók az Iparoskör vendéglősnél, ahol a vacsora jelentkezési ív is aláírható.

SCHMIDTHAUER Imándi keserűvíz természetes csodálatos és páratlan ésszetételű, logva a világ legjobb keserűvize!

— **A gabonaértékesítés panamája Romániában.** A Madzaru-féle gabonaértékesítési törvényjavaslat mögött nagyarányú panama rejlik, mint az oláh Cuvantul írja. Konkrét adatokat a panamáról nem közöl a lap, de hangsúlyozza, hogy ilyesmire kell következtetni abból a feltűnő jelenségből, hogy még a törvényjavaslat nyilvánosságra kerülése előtt külföldi malomkonzorciumok szokatlanul magas árajánlatokat tettek romániai malmoknak a megvételére. Már pedig azután, mikor a törvényjavaslat közzismertté lett, nyomban kiderült, hogy a javaslat a kismalmok tönkretétele mellett óriási mértékben favorizálja a kereskedelmi malmokat.

— **Dugulás és aranyeres bántalmak,** gyomor- és bélzavarok, máj- és lépduzzadás, hát- és derékfájás ellen a természetadta „**Ferenc József**” keserűvíz, naponként többször bevéve, hathatós segítséget nyújt. Tudományos megfigyelések beigazolták, hogy a **Ferenc József** víz alhasi megbetegedések esetében gyorsan és mindig enyhén hat. A **Ferenc József** keserűvíz gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben kapható.

A világhírű MERCEDES - BENZ

személy és teherautók
és a M. kir. áll. Vas-, acél- és Gépgyárak által gyártott
tehát

magyar gyártmányu MAVAG-MERCEDES-BENZ

teherautók, autóbuszok és különleges autók
vezérképviselője és előadási központja:

Mercedes-Benz Automobilrt. Bpest, IV. Váci-u 24

Közvetképviselő: Automobil Eladási Vállalat, Szeged, Dugonics-u. 3

Felhívás az Ipartestület tagjaihoz!

Az újév napján kezdődő országos népszámlálással egyidejűleg az önálló iparosok statisztikai lapjának kiállítását is elvégzik a népszámlálással megbízott számlálóbiztosok. Az önálló iparosok számlálólapjának kiállításánál minden iparosnak iparigazolványát is elő kell mutatnia.

Azok az iparosok, akiknek iparigazolványuk elkallódott, vagy éppen a népszámlálás ideje alatt nincs kéznél, 1930. december 31-ig jelentkezzenek az Ipartestületnél, ahol az iparigazolványoknak betű és tételszámát és minden egyéb szükséges adatot díjtalanul megállapítja és rendelkezésükre bocsátja a jegyzői iroda.

INNEN-ONNAN

Az igazi szerénység

A L'Europe Nouvelle írja: Éjfél van, Genfben vagyunk. A rue du Mont Blanc felől feketébe öltözött, fiatalos járásu, homloka körül alig néhány ezüstszállal ékes asszony száll fel a Cornavin-állomásra. Kiséri egy rendkívül magas, fehérszakállas ur, kalap nélkül, hosszú kabátját nyakáig begombolva. A qenfiék kíváncsian figyelik sashoz hasonló merész arcétét, kék szemének átható pillantását, boltozatos homlokát, amelyet véglegesen megőszülni sehogysem akaró és a kornak magát meg nem adó, rövid, fölfelé fésült hajzat koronáz. Az idős ur két jegyet vált Florissant felé és kigombolja kabátját, hogy aprópénzéhez jusson. A kabát alól fekete estélyi öltözet tűnik elő, a melle tele van kitüntetésekkel és az utas hosszu szakálla mögül előtűnik az araggyapjas rend lánc. Apponyi Albert gróf az utas, the old Man of Central Europe, mint ahogy a newyorki újságírók nevezik, amint hazafelé igyekszik valamely nemzetközi összejövetelről és demokratikusan nemes egyszerűséggel az utolsó villamossal viteti magát a város közepétől távolabb lévő egyszerű lakására.

A százéves Duna

Az 1930-as év nemcsak a vasútnak százéves fordulója, de egyúttal évszázados ünnepe a dunai hajózásnak is. 1830. szeptember havában uszott le az első gőzhajó Bécsből Budapestre. A hajó angol gyártmány volt, egy birminghami műhelyből. A hajót „Első Ferenc” névre keresztelték az osztrák császár és magyar király tiszteletére, aki már 1813-ban kifejezte azt az óhaját, hogy szeretné, ha ezen a szép folyamon lövontatás nélkül is lehetne hajóközlekedés. „Első Ferenc” első útja 15 óráig tartott és visszatértekor oly hatalmas zivatarba kerültek, hogy öt napra volt szüksége a hajónak, amíg visszaérkezett Bécsbe. Lord Cowley, Anglia bécsi követe, az első résztvevőjei közül való volt a Dunagőzhajózási Társulatnak, amelyik ma is létezik.

Könyvismertetés

— **Zya-Péli: Francia-Magyar szerelem izám-Afrikában.** Francia író és magyar nő törtéje, idillje. Egyiknek fiórt másikkal idill, szerelem, dráma. Nem regény, nem elbeszélés. Sőt elfelejtjük még azt is, hogy olvasmány. Utazás tengerentúli különös vidéken át. Egy film talán? ... De mér hangos és színes filmről van szó? Dombrovi kritikája szerint. Valóban, mint majd a jövő filmjein: sok elmés csevegés, röppenő, színes, exotikus tájak, keretében fejlődő események, ug anankor észrevétel nélküli tanulságos és meglepően érdekes dokumentumával gazdagít. De ezeket kívül, — amit viszont talán sohasem lehet majd filmen kifejezni s amit csak nagyon kevés kényben találhatunk meg némi hasonlatban — Zya-Péli irodalma; bűvárokodás egy sajátos pszichológiai végtelen-mélyiségű és pazar csodás tengerében. A lélek titkait, mozzanatait, önmagunk előtt is ismeretlen gerjedelmét; érzéstartusát, vágyatómokat Zya-Péli bámulatosan szubtilis és élesen tükrözőtető ereje valóságos rádiógráfálva tárja elénk. És ezeket is, mint pergő filmképeket „Főleg ebben csodálatos a fiatal írónő zsenije” mint kifejezte többek között M. Ivanhoé Rembosson a nagy francia kritikus. Zya-Péli nem hasonlít senkire, sem nem követ: teljesen új, egyéni-különös és meglepő a karrierje is. Magyar származású francia írónő. Nyolc év óta olvassák cikkeit, színházrovatait a francia gyarmati lapok hasábjain. Sokat utazott, tanult idegen országokban. Már szinte teljesen elszokott a magyar szótól, amikor mintegy belső ösztöntől készíttette megírta magyarul is afrikai utazása alatt fogamzott irodalmi alkotását. Minden valószínűnek látszó feltovét meg-

cáfol, mert idegen leegőtt szíva, annak atmoszférájában egyénileg áta akulva, csak kis francia szavakkal táptát lelkében a a feledésre kárhözhatott magyar szó tokban, de laktető erővel tozódott forrt képződött és most, mint pengeérintésre a duzzadó ütőérből a forró vér, szökken fel a magyar iradalomban Zya-Péli zsenije. L. H.

— **„Árva Peti” Dávodon.** December 25-én, karácsony napján tartja a dávodi elemi iskola karácsonyfaünnepélyét. Ez alkalomkor színpadra kerül Koszter atya „Árva Peti” című 3 felvonásos darabja.

— **Népkönyháért.** A Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetségének bajai csoportja 1931. január 6-án este 8 órai kezdettel műkedvelő előadást rendez Szinre hozza a Belvárosi színház nagyszerű vigjátékát a „Fruskát”. Az estnek kedves, kiegészítő műsora lesz Schmidt Ferenc vezetése alatt álló mandolin és gitár zenekar közreműködése. Az előadás tiszta jövedelme a MANSZ által tisztán közadakozásból fenntartott népkönyha céljaira fordítatik, hol naponként 120 embernek adnak ingyen ebédet.

— **Leventék karácsonyfa-ünnepélye.** A Katolikus Legényegylet leventeegyesülete kedden este 8 órakor tartotta karácsonyfa-ünnepélyét. A leventék szép számmal jöttek össze. Több ónek, szavalat és egy kedves erdélyi Betlehemes játék alkották az ünnepély műsorát. A karácsony jelentőségéről Máhig Ervin hittanár beszélt a leventéknek.

— **Kedden** délután 5 órakor a dávodi zárdában az ovoda növendékei karácsonyfaünnepélyt rendeztek. A bájos kis szereplők a nagy számban megjelent közönség teljes tetszését kivívták. A legteljesebb sikert az ovoda kis „operaénekesnője” aratta, aki bámulatos tökéletességgel és bátorsággal adta elő soloénekét.

— **A dávodi leventék karácsonyfaünnepélye.** Vasárnap volt Dávodon a leventék karácsonyfaünnepélye. A kedves kis ünnepélyen Szabó József aljegyző, vezetőoktató mondott lelkes beszédet, majd a szegényebb sorsú leventéknek osztottak ki karácsonyi ajándékokat.

— **A „Magyarság” jubileuma.** Felhívjuk olvasóink figyelmét arra, hogy a „Magyarság” politikai napilap most ünnepli 10 éves fennállásának jubileumát, ebből az alkalomból karácsonykor jubileumi számot ad ki. Karácsonyi száma 160 oldal lesz s ehhez van mellékelve a 160 oldalas dusan illusztrált jubileumi album. A jubileumi szám ára a diszalbummal együtt 1 pengő 50 fillér. Lapunkra való hivatkozással mindazoknak, akik most fizetnek elő a Magyarságra a kiadóhivatal január 1-ig ingyen küldi a lapot a jubileumi számmal és albummal együtt, melyért csupán 50 fillér kezelési illeték fizetendő.

— **A Nikotex sikerének titka.** Az év legnagyobb jelentőségű sikere fűződik a Nikotex dohányárak bevezetéséhez. Rohamosan növekedik a nikotinmentesített cigaretták és szivarok híveinek tábor. A siker titka az, hogy a dohányzók meggyőződtek róla, hogy a Nikotexnél valóban elmaradnak azok a bajok és zavarok, melyeknek előidézője a vérkeringésben és az idegrendszerben a nikotin volt.

URANIA

1930. december hó
25-n, csütörtökön
karácsony I. napján.

GRETA GARBÓ és CONRAD
NAGEL. ez ideig első hangos filmje

A CSÓK...

Egy ártatlan asszony drámája 8 felv.

Greta Garbó nagy művésze,
kitűnő alakítása mindenkinek feled-
hetetlen élménye marad.

Kisérő filmje:

Az a huncut Ámor

Bűbajos vígjáték 8 felvonásban.

Főszerepben: Anita Page, William
Heines és Karl Dane.

A műsor két filmje nem beszélő,
csak éneklő, zenélő hangos film.

Az előadások d. u. fél 4, 6 és
este fél 9 órakor kezdődnek

1930. december hó
26-án, pénteken
karácsony II. napján.

Muzsikáló szívek

(SZERENÁD) 9 felvonásban.

Főszerepben: Stina Berg, Jenny
Hassel és Hakan Westergren.

Kisérő filmje:

Tom Mix

ez évi legújabb filmje

A BOMBA

Algiri történet 10 felvonásban.

A műsor két filmje nem beszélő,
csak éneklő, zenélő hangos film.

Az előadások d. u. fél 4, 6 és
este fél 9 órakor kezdődnek.

Egyelek több cukrot!

A cukor táplál!

Kényelmes, nyugodt otthonot talál
ha **Budapestre** utazik

a „**KURIA-
PENZIÓ**”-ban

a Parlament mellett,

V. Honvéd-utca 18. sz.

— Telefon: 217-11. —

Hideg-meleg folyóvíz, hall, társalgó,
központi fűtés.
Elsőrendű teljes ellátás.
Diétikus konyha.
POLGÁRI ÁRAK.

Közgazdaság.

Szőlőtrágyázási eredmények.

Akármielyen alacsony az a borárak, mégis csak jobban jár az a szőlőbirtokos, aki két holdanként 30 hl mustot termel, mint az, aki csak fele annyit, vagy még kevesebbet tud szüretelni. Pedig az a szőlő, amelynek a terhelésétől nagyon könnyű a lehetségesé teszik a termés kiegészítését, amihez egyéb se kell, mint a szőlő táplálékos táplálékanyagát ellátni. A Magyar Szőlőgazdák Országos Egyesületének kiadásában megjelent Gräbner Emil „Umutatás a szőlő trágyázására” című könyvében a helyi munkálat egy szőlőgazda tapasztalatai is voltak a szabad hiányoznia, ok szőlőtrágyázási kísérlet eredménye van benne feldolgozva, amelyek közül az alábbi egyét említhetjük ki. A felsorolandó helyeken szőlőtrágyázási kísérleteket végeztek olyan módon, hogy 1 kat. hold 200 kg szuperfoszfátot, 80 kg kálisót és 100 kg esztergonyot kapott, a másik hold pedig trágyázatlan maradt. Felopaszaláson a trágyázatlan 20 hl, a trágyázott 40 hl mustot adott. Csergedon a trágyázatlan 27, trágyázott 69 hl, Bacalmson a trágyázatlan 23, a trágyázott 10 hl, Nagykőrösön a trágyázatlan 12, a trágyázott 17 hl, Ujbőgön a trágyázatlan 18, a trágyázott 36 hl, Szekszárdon a trágyázatlan 16 hl, trágyázott 30, Tapolcán a trágyázatlan 58, a trágyázott 76 hl termést adott. Nemcsak ezeknél, hanem többezerre menő többi kísérletnél is mindig és mindenütt nagy termésteöbbletet mutatkozott a helyesen alkalmazott műtrágyázásra csak a legutóbbi esetben fordult elő, hogy műtrágyával befektetett tőke, még nagyon alacsony borárak mellett is, ne adott volna busás hasznot. A szőlő műtrágyázása jóformán rizikónélküli vállalkozás, annyival is inkább, mert hatása három évre terjed, s mégsem valószínű, hogy három évben egymás után fagy, vagy egyéb kár tegye tönkre a termést. Gräbner könyvét hozzassa meg mindenki a Magyar Gazdák Országos Egyesületétől (Budapest, IX., Üllői út 26) s annak utasításai szerint műtrágyázza szőlőjét most a tél folyamán.

Maradandó értékű

ajándék Singer

a hordozható villamos

Varrógép

Precíziós munka és elismert legjobb minőség!

Részletfizetésre is! Kényelmes havi részletek
Rijmentes bemutatás saját otthonában.

Singer Varrógép Részvénytársaság

Fiókiüzlet: Baja, Erzsébet királyné-utca 10.

Kettős termelés. A takarmányrozs, őszi takarmánykeverékek, a zabos búkkony repce, stb., rendszerint olyan korán kénytelenek a talajról, hogy a gazda bizonyos felelősséggel helyesen cselekszik, ha az utánuk következő, többnyire őszi kalászos elvetési idejéig kihasználja a különben pihenésre kártható földet és azon rövid tenyészidőjü a nyári szárazságot jól bíró, igen telen növényeket termel. A kettős termelésnek azonban feltétele, hogy ezzel a kettős rendszerű termeléssel ne zsaroljuk ki a talajt, különben az utánuk következő növény fogja ezt megnyitni. Ezért kell a termelendő növényféléseget a talaj minőségének és a szokásos nyári időjárásnak megfelelően, úgy kiválasztani, hogy az ne menjen a termelés rovására. Kettős termelés esetén a másodtermelés elvetése előtt a talajt lehetőleg jól át kell trágyázni, hogy így friss is álli trágyába vessük azt. A másodtermény lekerülte után az őszi vetés rendszerint kalászos alá, okvetlenül alkalmazunk szuperfoszfátot, mert csak így lesz sikeres és bizonyosan hasznosítható a kettős termelés. Ha sem módunk, sem időnk nincs arra, hogy megfelelő trágyázást a földnek megadjuk, akkor ne is próbálkozunk kettős termeléssel, mert az megszarolja a földet és amit megnyerünk a másodterményben, azt elveszítjük a megfogyatkozott tápanyag talajon termelt kalászos csekély terméséből. Ha a közbenső másodtermés nem kapott istállótrágyát, akkor az utána következő őszi kalászos alá a szuperfoszfát mellett mésznitrogént is kell adni, különben a talaj nitrogénhiánya miatt nem lesz kielégítő a termés.

Kettős termelésnél leginkább a csalamádé, a mohar, a kőes, a fehérmustár, a pohánka, a tallórépa, stb. jöhetnek számításba, mint más növények. Hogy ezek közül melyiket vessük, azt legelőszerebben a helyi tapasztalatok alapján, kísérletekkel állapíthatjuk meg.

Sertésvágást vállalok.

Fél sertés és husok

legolcsóbb napi áron
kaphatók

KARAGITS KÁROLY.
hentes és mészáros.

Erzsébet kir. utca 58

A trágyázás tilperancelata.

1. Trágyázás szántóföldjeidet és rétejeidet, mert minden termék a talaj tápanyagait, holtit azok minőségének kimeríthetetlen mennyiségben a talajban.

2. Gondold istállótrágyádat, készíts jó trágyatelepet, a trágyát öntözd és tiportasd, hogy minél tartalmasabb és hatékonyabb trágyát vihes ki földjeidre.

3. Ne folytasd ki a trágyatelepet udvarodról az utcára, készíts trágyalégdrót és abból öntsd a trágyatelepet. Ne engedd, hogy az istálló padlója igya be a trágyatelepet és mérgezze kutaid vizét. Ha próbát tettél a trágyalégdróttal és látad annak kitűnő hatását, ne fogod látni, hogy milyen nagy pazarlás az, ha a trágyatelepet nem fogod fel.

4. Készíts komposztelepet udvarodban és hord bele a falevelet, a konyhai hulladékokat utcasüpredéket. Meg fogod látni, hogy a jó komposztelep a gazda takarékperselye.

5. Egészítsd ki természetesen trágyáidat műtrágyákkal, mert az eladott gabonával hullal, tejjel, földednek sok táplálékanyagát viszed ki a gazdaságból, amelyeket egyedül istállótrágyával nem tudsz pótolni. Ezek teljes pótlását csak istállótrágyával és műtrágyával eszközölheted.

6. Műtrágyával se trágyázd földjeidet egyoldalúan, kivéve a homoki szőlőket, mert ezek nem pótolják teljesen az istállótrágyát.

7. Szántsd le az istállótrágyát azonnal, különben legértékesebb tápanyaga, a nitrogén elillan és kárbavész. A műtrágyát azonban csak csekélyen szántsd le, vagy fogasold le, mert a mélyre leszántott műtrágyának kisebb a hatása.

8. Trágyázd meg rétejeidet és legelőidet is, mert a fű sem nő levegőből és ne felejtse el, hogy „a rét a szántóföld anyja.”

9. Szerezd be műtrágyádat idejében, mert ha azokat később alkalmazod, nem várhatok tőlük olyan hatást, mint akkor, ha őszi, vagy korai tavasszal alkalmazod.

10. Tény a műtrágyákkal először próbát kicsinyben, ne itélj 1 év után elszívva, a műtrágya esetleges eredménytelenségéről, mert lehet, hogy azt helytelenül alkalmaztad és ez az oka hatástalanságának. Mielőtt műtrágyát alkalmaznál, olvasd el Gyárfás József „A műtrágyázás gyakorlati” című könyvét, mert abból minden erre vonatkozó dolgot könnyen megtanulhatsz.

Laptulajdonos Uj Élet nyomda r. t.
Felelős kiadó és kiadóhivatal vezető
DR. MAMUSHIN JÓZSEF.

Bármily gyártmányu készüléket

a BRUSZT-féle RÁDIÓHÁZBAN

szereshet be legelőnysebben.

(Az ország egyik legrégebbi szaküzlete.)

Szent István-tér 4. Telefon: 255.

Kérje legújabb árjegyzékeinket Telefunken, Philips, Standard, Telefongyári, valamint saját gyártmányu készülékekről!

Bajai tej és vajüzem

(ROSENFELD)

(Takarékpénztár-utca 1.)

Telefon: 84. (udvar) Telefon: 84.

ajánlja legjobb minőségű palackozott teljes tejet, házhoz szállítva

literenként 26 f. csarnokban átvéve 24 fillér árban.

Naponta frissen készült teavaj, kg-ként 4 P. 10, 20, 50 dkg. csomagban
Friss túró kg-ként 0.50 P.
Tejszín literenként 2.80 P.
Tejfei literenként 1.60 P.
főlözött tej (kitűnő, baromfiaknak és malacoknak, literje 5 fillér.)

Legkisebb mennyiséget is házhoz szállítunk.

Tessék egy próbát tenni!

Éjjeli szolgálatot tart

reggel fél 8 óráig és vasárnap d. u. nyitva
dec. 22-től dec. 29-ig

Lovasy Üdön
dr. Geiringer János
gyógyszertára.

A Jaukó dűlőben a kis állomás közvetlen közelében 13 és fél hold

szőlő és stántó

két szoba, konyha nagy présház, istálló, kamra felszereléssel együtt —
E L A D Ó. Bővebbet:

Dr. Gáll Lajos
(Kossuth Lajos-u. 8.) ügyvédnél.

LAKY

Telefonszám: 375.

bérautója megrendelhető, helyben és vidékre

Elavult régi Rádióját

becseréljük

modern PHILIPS rádióra.

Rádió készülékek kedvező

részletfizetésre.

KÓKAY TESTVÉREK

rádió szaküzletében Baja.
(városháza alatt.)

Figyelem!

Értesitem a nagyérdemű közönséget, hogy Baján 28 év óta fennálló első

„H a t t y u”

Gőzmosodámba

elő állított ing és gallért Baján a legolcsóbban és legújabb módszer szerint tűkör fényesen lesz előállítva. Törés kizárva gallér tisztítás drb.-kint 10 fillér, azonkívül mindenféle fehérneműt a legolcsóbban tisztítok és mindenféle fehérnemű tisztítás 8 napon belül el lesz készítve.

Kérem a nagyérdemű közönség szíves pártfogását.

Maradok tisztelettel

Antal B.

Péter Pál utca 1. a plébánia templom mögött.

Hólapátok

nyírfaseprők

gyermekszánkók

UTRY-nál.

Telefon: 280. Erzsébet kir.-utca 38.

ÉRTESÍTÉS!

Tisztelettel értesitem Baja város n. é. közönségét, valamint a t. utazó közönséget, hogy a bajai **vasuti vendéglőt** átvettem, az üzletet teljesen átreformáltam s minden erőmmel azon leszek, hogy a t. közönség igényeit mindenfelé tekintetben kielégítsem. Szíves pártfogást kérve vagyok teljes tisztelettel

KISS MIKLÓS
vasuti vendéglős.

Csepel Varrógépek

hosszu és nagyon kedvező részletfizetésre.

A modern és divatos himzótanfolyam díjmentes tanítása

KÓKAY TESTVÉREK

Csepel varrógépek főlerakata BAJA. (Városháza alatt.)

Ha még nem vett kiváló önbortva pengét olcsón, úgy forduljon

UTRY-hoz.

Baja, Erzsébet királyné-ut 38. — Telefon: 280.

Raktáron lévő szolonok, matracok s mindenféle kárpitos butoraim új évig

rendkívül olcsón árusítom,

szóval bevont szolonok már 80 pengőtől.

SCHAFFLER MÁTYÁS

kárpitosnál, Gróf Zichy Bódog tér 1. (Hitel Bank alatt.)

Javítások és alakítások.

Legolcsóbb papirbevásárlási forrás Baján az Uj Elet r.-t. papirüzlete

BAJA, 1930. DECEMBER 25.

KARÁCSONY

A „BAJAI UJSÁG“ MELLÉKLETE

Karácsonyi lélek éneke.

Ilyenkor, karácsonyestén, mindig megzendül a lelkem. Muzsikál, muzsikál altató zengésű, finomművű hárfahúrokon, s mesél, mesél elmúlt szép időkről, szűziesen tiszta gyermekhangulatról, üdvösséges órák gyönyörűségéről, Adventhívó lelkek nagy szeretetéről.

Énekel a lelkem, muzsikál a szívem, s a képzelet álomtükörében szinesednek, alakot öltenek, s körülrajzanak az emlékképek, míg ki nem buggyan szememből a könnyesepp, minden karácsonyest legszebb ajándéka, minden karácsonyfa legtündöklőbb ékessége.

Odakint, angyalváró csendben, pásztorimádságok esillagtemplomában, harangok dicsérete zsong... Bimbam, giling-galang, csingiling.

Idebent kékszemű unokák csengetyűznek a kis Jézus örömszengetyűivel a Messiás fenyőfája alatt. Békességgel, melegséggel van tele a szív, s mégis forró csepp csurran a kis unokák szókés fürtjeire... Eszembe jut Nagyapó meg Nagyanyó, ... akik ma árva — kettecskén sirnak az öreggerendás szobában; cirógatják a puha halomban duzzadó szalmát, amelyen valamikor a „gyerekek“ olyan eszeveszett boldogsággal hancuroztak... Csókolgatják a boróka-galyat, ha kaptak valakitől, s osztogatják szeretetnek élő s szeretettől erős lelküket, imádságos sóhajtást küldözgetve erre is, arra is, ahol fiaik, lányaik s apró unokáik emlékeznek most róluk.

Haza gondolok... Jaj, ha már gondolatban se mehetnék oda! Átöleiem fiam, lányom: a kis unokákat, igézetesen felemelem őket, s repülünk, suhanunk a képzelés szárnyán kék levegőuton haza, haza: nagyapóékhoz!

Valaki széthuzza a multat eltakaró mesefüggönyt, s kezdődik a szépséges álomjáték: ha régi is, de mindig frissen üdítő, nekem mindig újabb s mélyebb hatású életjelenet... Megjelenik a mi falunk; a vilókertes Fruska-Goráról havat fú ránk a dudahangú szél; bent ülünk a birsalmaillatos nagyszobában, eszünk öregszüle mézes-mákosából, hallgatjuk kedves apó bölcs tanácsait; s mikor a piros alma borizú leve végigcsurog szánkron, úgy kacagunk, úgy kacagunk, hogy a csillagok is megállnak egy ezredpillanatra a végtelenség útján, s belemártják tekintetüket karácsonyi kedvünk csodaitalába.

Hogyis volt csak?... Így, ahogy elmondom.

Karácsony volt akkor is, áhítatos, szép karácsony-ünnep. Az utcákon térdig süppedt a csizma a hóban, a határ óriási fehér szőnyeg, ... a hegyeken Bezsenovác-tól a diósi Planináig mesebeli ezüst ligetek, s az égből millió angyal szórta a csillagszélű hópihéket... Csodát váró csendesség mindenütt... Halkan, észrevétlenül le-szállt az est... Könnyű, patyolatfodros szárnya az iloki vártól a bosnyák hegyekig ér... S egyszerre, mintha zene szólna... Duda, furulya, sip, hegedű, hárfá zeng. Olyan lágy, olyan halk, s olyan közel hangzik!... Valóban angyalok játszhatnak megmérhetetlen messzeségben?... Vagy túl közel: az ember szívek mélyén?... Mindegy; az bizonyos, hogy a melodia kimondhatatlanul szép, s az akkordok harmoniája felséges!... Így csak tiszta lelkek énekelhetnek, igaz szívek érzése zenghet...

Oh, akkor csordultig volt a szívünk, a lelkiünk békességgel, szeretettel, reménységgel, mert hittünk, szent érzéssel vártuk s egymás nézésében megláttuk a Messiást!

Odahaza arany szalmán piros almát ettünk, s az valóban Jézuska fáján termett: a szerető szegénység királyvirágú hitágain. Mézbe mártott dióval megédesítettük szánkát, s annak ize még ma is édes! Kicsi boróka-fánkon a meggyőződés mécseseit gyújtottuk meg, lelkünket telegyönyörködtük az aranyporos dió, alma, aszalt meggy meg szárított szilva ragyogó szépségével, amit senki más, csak Jézuska adhat...

Oh, micsoda fényűzés, pompa, ünnepi kincesség volt ez nekünk!... S mindezt a Messiás hozta, a végtelen Szeretet, a csodatevő názáreti ihlet... Pedig félnapig mászkáltunk a vizityi hegyoldalban, míg azt a csenevész borókat megtaláltuk. Azért is volt olyan drága! Magunk poroztuk aranyosra a padlásról hozott aszalt meggyet, házi mazsolát; s bizony újjunk hegyét jól megszurkálták a finom tülevélek, míg fejedelmi diszeinket feltűzdelhettük...

Történnek-e ma ilyen csodák?... Talán?... Boldog az a ház!

Édesapám, édesanyám, s mi: kicsi, nagy gyerekek, olyan áhítattal álltunk a megszentelt s annyi kívánságos jótól roskadozó asztal körül, — s olyan tiszta melegséggel rebegtük el egyhangon a karácsonyi áldást, amelyen megindultsággal csak a pásztorok mondhatták el hódolatos dicséretüket az Egyszülött-Istengyermek jászola előtt.

Nemcsak gondoltuk, hanem éreztük, hogy Jézuska eljött közénk... Ott állt a szegényes szoba közepén a zizegő szalma, illatos széna fölött, s mosolygott, mosolygott, mosolygott... Ez a mosoly átömlött lelkünkbe, s mi is mosolyogtunk valamennyien... Nem láthatott ott bánatot senki... Ugy ragyogott a szemünk! A szívünk is úgy vert!... Hallottuk harangozó dalát, s hallgattuk, hogyan énekel hozzá a lelkünk... Oh, szentelt varázshangulat!

Szépséges harmónia!... Minden művészetnél magasabb egyszerűség! Ahol csak hallgatni és gyönyörködni kell... Ahol igaz hit hangszerén a lélek orgonál, s a karmester: a művészek művésze, a Szeretet!

S mily fenséges akkorddal zárult ez a magától zengő szimfonia!

Édesapám darabokra szelte almáját, s elénk tette. Hívó komolysággal, meghatódott szívvel, szeliden remegő hangon recitálta:

— Ha az élet útján eltévedtek, gondoljatok e szent estére, anyatokra, apátokra, s megtaláljátok a helyes utat. Jézus úgy engedje!

A szeméből boldogság áradt, tekintetével átölelt valamennyiünket, s egy szívbe forrtunk; s egész valónk, teljes tudatunk csordulatiig megtelt a megváltó s megerősítő szeretet balzsamédes érzésillatával.

Anyánk könnyön át mosolygott, s mint a gyenge galamb, ki csak áldozatos szeretettel harcol s hűségében erős, rábólintott áldó bizonyosságul: — Ugy tegyetek!... S a lélek felujjongott az ének:

Dicsőség, dicsőség mennyben az Istennek!
Ugy tesztek ma is, Édesanyám! Rátok gondolk...
Felajzom a gyermekszív húrjait, s pengetem az emléke-
zés boldogságában.

Kérem a kis Jézust, látogasson el Hozzátok; menjen
oda a szülőtanyára, az öreg tornácos házba, őszbeborult,
megtört testű, drága emléken élő édes Szülőinkhez...
Vigyen boldogságot, vigyen békességet, vigyen szabad-
ságot szegény magyaroknak, szép Szlavóniába!

Csak ennyit kérek. Hogy még egyszer, csak egyszer
összeüljünk, némán nézzük egymást; könnyünk sebet
oltson, lelkünk énekeljen; lánogljon a kis méceses a bo-
rókagalyon, — s boldogságon esendben Jézus mosolyog-
jon, mosolyogjon, mosolyogjon!

Birinyi József.

Bácska irodalmi helyrajza.

— Vázlat. —

A „Bajai Ujság” számára írta: Dr. Gondán Felicián.

Ada. Itt született Balogh János, 48-as honvédtiszt, író, Szarvas Gábor, a híres nyelvész, (1832—1895). Szobra is itt van; ez másolata az akadémia előttiinek Budapesten. Földmives iskoláját Szobonya Bertalan gazdasági szak-
író alapította.

Apatin. Itt szül. Pártos Béla, politikai író (1844—1903.) és 1845-ben Pártos Gyula, műépítész, Ybl Miklós munkatársa, Schäfer Károly, tanító, tárcacikkíró; 1856-ban Speiser Ferenc, jezsuita tanár, természetrajzi szakíró.

Baja. Itt születtek: 1844-ben Alföldy Dénes, kémikus, 1864-ben Balassa József, budapesti egyetemi tanár, nyelvész, 1843-ban Beck Hugó, jogi író, Beck Károly, (1818—1878), Petőfi és Lenau jóbarátja, ki németül és magyarul írta költeményeit, Beck Vilmos (1824—1862) festőművész és író, Bende Imre, nyitrai püspök, egyházi író; 1849-ben Bodrog Lajos, jeles tanügyi és szépirod., 1867-ben Bogdánovics Lucian, gör. kel. metropolita-patriárka, egyházi szónok, Bayer József, akadémikus, a magyar dráma történetének jeles buvárlója, 1839-ben Csupor Gyula, költő és szépirod., ki a 60—70-es évek köz- és társadalmi életében vezetés szerepét vitt; 1813-ban Czike János, ref. lelkész, egyházi és gazdasági író, ki Komárom ostroma idején 1849-ben tábori lelkész volt, 1850-ben Decsy Géza, tanár, költő és humorista, 1849-ben Donáth Gyula dr., európai híri ideg orvos, szakíró, idős. Dömötör Pál, ügyvéd, költő és utirajzíró, ki sokat fáradozott Jánoshalma mezővárossá emelésében; 1844-ben Erődi Dániel József, bencés tanár, költő és szónok, ki 1879-ben a rendből kilépve, Nagyikindán tanított és ott is halt meg 1893-ban; 1833-ban Fekete József bpesti középisk. tanár, lapszerkesztő, Felekiné, Munkácsy (Gaidler) Flóra, az utó-
törő nagy színművész (1836—1907.), Ferenczy József dr. egyet. tanár, (1855—1928), irodalomtörténeti és szépirod., a mai Hentes-u. 3. sz. Laknér — házban; Girik György, pécsi püspök, egyházi szónok és szakíró (1793—1869), 1849-ben Hekinger István, pedagógiai író, Jelky András, hollandiai kormánytanácsos, a híres utazó (1732—1783); Kardos Gyula, festőművész (1857—1908) Ben-
czur tehetséges tanítványa: Krisztus kigúnyoltatása c. vászna a kir. várpalotában látható; a mi-
niature-ben is remekelt. Monte-

carlóban öngyilkossággal vetett életének, szerencsétlen kártya-
szervenvedélye miatt. Kempele né, Tóth Riza, Tóth Kálmán nővére (1832—1858) novellista. Kliegl József, gépész, híres feltaláló, (betűszedőgép, buvárhajó stb. 1795—1870), 1856-ban Lemberger Ármán dr., ügyvéd, a Toldi német fordítója, Magyar Pál, temesvári teológiai tanár, a Sz. Gellért c. hetilap szerkesztője, Mészáros Lázár (1796—1858) a 48-as hadügyminiszter, az akadémia tagja, 1842-ben Milassin Vilmos (író álnevé: Ördög Róbert), költő, regény- és drámaíró, 1878-ban Molnár Gyuláné Kornis Aranka, költőné (Nébo hegyén), Petrovics Dömötör, jeles szobrász (1799—1862), aki Kisfaludy Sándor szobrát készítette a N. Múzeum számára, 1836-ban Ruppert Antal, tanár, novellista, 1847-ben Schulhof Lipót, akadémikus, a híres csillagász, a párisi observatórium tagja, 1875-ben Seres László, buda-
pesti hírlapíró, 1847-ben Szohner Antal, színműíró, Teles Ede szobrász (1872—), kinek bácskai vonatkozású művei: a Két Bornemissza, a Szilágyi-emlék Szilágyi községi emlék, s a topolyai Had-
zsy-emlék. Tóth Kálmán, költő és színműíró (1831. márc. 30.—1881. febr. 3.), 1854-ben Türr Antal, tanár, pénzügyi számtanácsos, tárcacikkíró. Itt született Türr István, olasz kir. altábornagy, (1824—1908). A gimnáziumot itt járta. Résztvevett a piemonti, krimi, a cserkesz háborúban, 1859-ben Garibaldi mellé állt és küzdött Ausztria ellen. Viktor Emánuel szárnysegédévé nevezték ki. Az általános amnesztia után hazajön, élénk résztveszt a közügyekben és a Ferenc csatorna ügyei rendezésében; 1772-ben Vujics Joachim, utirajzíró.

Itt hosszabb ideig működtek. (vagy működnek) a következő írók:

Ágh Timót, ciszt. r. tanár, szak-
író (1884—1887), Babics Mihály, a költő (1905—06), Bárdos József dr., ciszt. tan., irodalomtörténet-
író (1917—18), Bäuerle Ferenc, gimn. tan., filológiai szakíró, Bar-
csai József tanítóképző int. tanár,
szakíró, Bellosics Bálint tanító-
képzőint. igazg., pedagógiai és
etnográfiai író, Bölcsey Ödön,
ciszt. monográfiai-író (1899—1906)
Böröcz Marcell dr. ciszt., iroda-
lomtörténetíró (1913—21), Bartók
Egyed dr. ciszt., monográfiai-író,
(1926—), Bándy Boldizsár, ciszt.,

monográfiai-író, (1906—), Bru-
novszky Rezső, főigazg. pedagó-
giai szakíró. Itt él nyugalomban
Borsay Jenő, archeologus. Itt mű-
ködött 1912—16-ig Czako Ambró
dr. ciszt., bölcsészeti és szociál-
politikai-író, Cserey Lukács, bo-
tanikus (1879—80.), Cséplő Pál,
ciszt., essay-író (1913—17.), Czö-
vek Frigyes, ciszt., filológiai író
(1885—86, 1887—93), Dombi Márk
dr., ciszt., teológiai, irodalomtört.
író, esztétikus (1896—1900, 1901
—07), Eber Sándor és Ancy leá-
nya, festőművészek, v. Fehérvári
Dezső, szerkesztő, Fábián Sebes-
tyén, ciszt., filologus, Fejér Ador-
ján (1889—1924), filologus, eszté-
tikus, Fölker Gusztáv, ciszt., szak-
író, Gáspár János, festőművész
(1896—), Gondán Felicián dr.,
irodalomtört., novellista, szer-
kesztő, classicafil. író, Grész Leo,
ciszt., (1910—13), Hochwarter J.,
író, Hárs Alice, Horváth Ciril,
egyet. tan., akadémikus, iroda-
lomtört., író, esztétikus, szer-
kesztette a Tóth Kálmán Album-
mot. Kalocsay Alán, ciszt., költő,
egyh. szónok, Kapossy Endre,
ciszt. (1890—1895) classica-fil. író,
Kiss Albin, ciszt., történetíró, eszté-
tikus (1910—12), v. Kemény Si-
mon, szerk., festőművész, Knézy
Lehel dr., szerkesztő, Kovács Pius
dr. (1917—19), Latinovics Sza-
nisló, költő, Ledniczky Ipoly,
ciszt., Lóvárdy Alajos ciszt., szak-
író, Madarász Flóris dr. ciszt.,
irodalomtört. író, esztétikus, Ma-
gyarász Ferenc dr. ciszt., író,
1870-ben a bajai tanítóképzőben,
1871-ben a gimnáziumban tanár-
kodott Margalts Ede dr., egyet.
tanár, irodalomtört. író, Mészáros
Gellért ciszt., író, Mohay Ádám,
ciszt., szakíró (1923—), Molnár
Samu dr., classica-fil. szakíró,
(1886—87, 95—99, 1905—07, 1920
—29), Majtényi (Gibicz) Gyula,
szerkesztő (Balasagyarmat), Nyi-
lassi Rajmund, (1902—06), iroda-
lomtört. író, Párkányi Norbert,
(1906—08), költő, író, Platz Boni-
fác, ciszt. főigazg., teol., termé-
szettud. író. (1879—85), Poller-
lermann Artur dr., min. tanácsos,
orvosi szakíró, Prácer Albert mű-
fordító, Saád Henrik, ciszt., zene-
szerző, (1883—90, 1916—1927).
Schmiedt Béla, tanár, költő. Itt
tanított a gimnáziumban 1857-ben
és 1860-ban Szarvas Gábor a nagy
nyelvész, Szeghy Ernő dr., ciszt.
(1903—04), Szentgály Antal ny.
min. tan. (Budapest), Székely Ká-
roly a sz. István-akadémia tagja.
A Baja melletti Szeremle község-
ből való Szeremlyéni Mihály,
1544-ben Mózes életét szedte ver-
sekbe „Egyiptombeli kijövéséről
Izraelnek” címen, v. Szikra D., író,
Tordai Ányos dr. ciszt., a szent
István-akad. tagja, költő, eszteti-
kus, ifj. író, (1909—13, 1926—),
Tóth Ágoston, ciszt., meteorolo-
gus (1924—), Vargha Damján dr.
(1899—1902), egyet. tanár, eszté-
tikus (Pécs). Baján végezték kö-
zépiskoláikat: Brankovics György
gör. kel. patriárka-érsek (1830—
1907), Horváth Győző, rkat. felsz.
püspök, hittud. író (Kalocsa), Koch
Antal dr., a kiváló geologus,
Krompaszky Miksa, tanker. főig.
pedagógiai író, (Bpest), Leopold
Lajos, író (Szekszárd), Melles
Béla, az Opera tagja, Mészáros
Károly, h. államtitkár (Bpest),
Módy Béla, kuriai bíró (Bpest),
Pál Mátyás dr. tanító képzőint.
igazgató, pedagógiai író (Kalocsa),
Rohrböck József, orvosi szakíró,

egyet. m. tan. (Bpest), dr. Rohr-
böck Ferenc, orvosi szakíró (Buda-
pest), Ráskai Dezső dr., orvos,
szakíró, egyet. m. tanár (Buda-
pest), Schnetzer Ferenc, tábor-
nok, ny. hadügyminiszter, szak-
író, Szigethy Ödön, áll. háziipari
főfelügyelő, gazdasági író, (Ta-
polea), Szulik József, kat. egy-
házi költő (1841—1890), aki a
Kuthen álnév mellett a Bajai ál-
nevet is használta, dr. Tóth Ist-
ván, kuriai tanácselnök, jogi szak-
író (Budapest) stb.

Bács. Itt született Csajághy Ist-
ván dr., orvosi szakíró (1813—
1869), Csajághy Sándor dr., es-
nádi püspök, egyházi író, Latino-
vics Géza, utleíró, Vöröskereszt-
főmegbízott-helyettes, aki ered-
ményes régészeti kutatásokat vég-
zett és a Latinovics-család levél-
tárát a Nemzeti Múzeumnak aján-
dokoza.

Bácsalmás. Itt szül. Csicsáky
Imre, kat. egyházi író és költő
(1900—), Evetovics János, (a Bács-
Bodrog vm. múltja, a bunyevácok
és sokáccok története és Képek
Baja múltjából c. művek szerzője)
műfordító, Tábori Róbert író és
műfordító (1855—1906); elbeszé-
lései, nagyobb ifjúsági regényei
mind Bácskában játszanak: um.
Oceania, A becsületért, Görbe
hegyek országa, Magyar ember
szavának áll. Beszédes Klárka,
Diákok a vakációban; özvegye
Tutsek Anna, írónő, a Magyar Lá-
nyok c. lap szerkesztője (Bpest).¹⁾

Bácsbokod. Itt szül. 1839-ben
Kiss György dr., orvos, szakíró,
a nagy emberbarát, akinek a
kolerajárvány idején kifejtett buz-
galmáért a király a koronás arany-
keresztet adományozta.

Bácsborsód. Itt szül. Latino-
vics Pál, a regőcei kerület kép-
viselője és 1901—1906-ig Bács-
Bodrog vmegye főispánja, a Bács-
megye c. lap vezére, Latinovics
Szanisló, városi tanácsos, költő,
(1870—), kinek Vadvirágok c. ver-
seskötete 1895-ben jelent meg.

Bácsföldvár. Itt szül. Kovács
Pál, mérnöki szakíró, Nyitrai Jó-
zsef (író néven: Yartin), kirlap-
író (1857—).

Bácskertes születési helye
Fridrik Tamás, iparisk. igazgató-
nak, kinek nagy érdemei vannak
a selyemtenyésztés terén. Művei:
BBvmegye földrajzi, történeti és
statisztikai népszerű leírása, tér-
képpel, BB. vmegye rövid leírása.

Bácsordas. Itt szül. 1872-ben
Auer István, kat. ujságíró, VKM.
főtisztviselője, 1860-ban Borovszky
Samu akadémikus, történetíró;
1872-ben Szalay Frigyes, szer-
kesztő és drámaíró.

Bácpéteri. Itt született dr.
Molnár István, főgimn. tanár, gaz-
dasági szakíró; felesége Radics
Jolán Szürke felhő címmel sok
érzelmes verset írt önálló köte-
tekben.

Bajmok. Itt született Révész
Hugó, állatorvos, munkája: Bács-
kai dalok, mesék. (Szabadka 1892).
1862-ben Révész Ernő dr., ügy-
véd, költő és elbeszélő.

Bezdán. 1870-ben itt született
Gubitz Kálmán, a BB vmegyei
Tört. Társulat muzeumőre, a vár-
megye őskorának kiváló isme-
róje.

Cservenka. Itt született Karl
János dr., orvos-sebész, egyet.

¹⁾ Tőle bírok megható megemlékezé-
seket férje bácsalmási és bajai éveiről.

m. tanár, szakíró (1842—1882), 1849-ben Kozma László dr., ügyvéd, orsz. gy. képviselő, a BB. vmegyei Tört. Társ. elnöke.

Csonoplya. Itt született 1839-ben Danninger József, nyelvész, pozsonyi tanítóképzőint. tanár, 1848-ban Hoffmann Károly dr., egyházi író, kalocsai kanonok, Mann Jakab, sebész-orvos és szülész-mester, orvosi szakíró, aki a szegedi bábaképzőintézetet alapította és 1906-ban „csonoplyai” előnévvel nemességet kapott. Steecz György, kalocsaegyh. kanonok, matematikai író.

Doroszló. 1873-ban itt született Kleiner Lajos, prelátnok kanonok egyh. író.

Dunacséb. 1874-ben itt született Bleyer Jakab, a német ny. egyet. tanára, akadémikus.

Gombos. Itt működött mint kat. plébános Cziráky Gyula, a kiváló régész (1867—).

Hódság. Itt született Birly Ede Flórián, a szülészeti egyet. tanára, szakíró (1787—1854), 1875-ben Virter Ferenc, az Orsz. Monográfia Társaság igazgatója, a spanyol-amerikai és angol-bur háború haditudósítója.

Jánoshalma. Itt született Ágai Adolf (írói nevén: Porzó, Forgó bácsi) szerkesztő, hírlapíró galíciai eredetű zsidó családból (1836—1916), Boromissza Tibor, szatmári püspök 1840-ben; itt működött 1844—1848-ig Jámor Pál (Hiador) költő, mint plébános.

Kishegyes. Itt született Kadosa Marcell dr., ügyvéd, hírlapíró 1874-ben.

Kissztapár. Mócs Zsigmond hírlapíró, haditudósító és műfordító (1853—1892) szülőhelye.

Kiszács. Itt született 1837-ben Stelcher Frigyes, a Geschichte der Bácska (1838), Követválasztási előkészületek Bácskában (1891) és Bácsmegeye szennyese (1893) c. művek szerzője; álnévei: Alvidéki, Eöri.

Kossuthfalva. Papp Dániel (írói nevén: Dániel pap, Monachus), hírlapíró születési helye. Szatirikus regényének, A Rátótiaknak épen a bácskai történetek a legsikerültebb részei.

Kula. Itt született Krishaber Mór egyetemi tanár, gége-specialista, élete végétéle Párizsban élt, ott is halt meg, halála előtt nyolc nappal 20 ezer frankos jutalommal tüntette ki a francia akadémia. 1885-ben Mócs Szaniszló, ciszt. r. tanár, szakíró, Rácz Vilmos, levéltáros, gazdasági író (1847—1887), 1880-ban Szekula Jenő, hírlapíró, kinek bácskai tárgyu műve: A zombori százszorszép kisasszony (1922.)

Madaras. Itt született Jónás Károly, az akadémia gondnoka, aki összeállította Arany levelezésének címjegyzékét, Beck Nándor báró (1849—1909), a Magyar Jelzálog-Hitelbank elnöke, Szél Kálmán munkatársa.

Magyarakanizsa. Itt született Beszédes József, akadémikus, mérnöki szakíró. (1787—1852). Baja és Bata között átmetézzésekkel szabályozta a Dunát, a Vaskapu szabályozásánál Széchenyi mellett működött.

Mélykút. Itt született 1841-ben Berkes Kálmán, államrendőrségi felügyelő A tolvajélet c. mű szerzője. 1877-ben Fenyő Miksa a Nyu-

gat folyóirat munkatársa, a GYOSZ igazgatója.

Mohol. Itt született 1839-ben Szekula Mór hírlapíró.

Monostorszeg. Mokry Endre, 48-as honvédtiszt, mérnöki szakíró születési helye.

Nemesmilltics. Itt született 1854-ben Arányi (Rajner) Dezső, bártfai városi tanácsos és író. 1853-ban Csernus Gerő, tanár, szépirod. 1848-ban Kanyó Lajos, ítélőtáblai bír. jogi író. 1853-ban Kanyurszky György dr., a szir. kald és arab nyelv egyet. tanára. 1837-ben Odry Lehel, a Nemzeti és Opera kiváló színművésze.

Óbecse. Itt született Allaga Géza (1841—1913) zeneszerző, gordonka- és cimbalommester, aki zenét irt Tóth Kálmán Dobó Katica színművéhez és Befutta az utat a hó c. dalára. Balaton Géza (1842—1891) tanító, pedagógiai író. 1870-ben Göndör Ferenc, a tiszamenti bácskai községek történetírója; Kovács-Huszka Ferenc óbecsei plébános, botanikus és szónok. 1869-ben László Fülöp, festőművész, aki I. Ferenc József, Erzsébet királyné, Rampolla bíró, Hohenlohe kancellár arcképeit festette meg; Palágyi Lajos, a Petőfi Társ. tagja, költő és esztétikus (1866—). Sashegyi Damascén, bencés perjel, pedagógiai szakíró. Than Károly, akadémikus, kiváló kémikus, főrendiházi tag (1834—1903). Itt működött, mint községi orvos Szász István dr., költő, kinek Óbecsei nóták címen 25 dala jelent meg; Tóth Béla anekdotakínésének egy része az ő tollából került ki. Itt volt plébános Szulik József prépost, egyházi költő (1841—1890).

Ókanizsa. Itt született Hermann Vilmos, hírlapíró és szépirod. 1844-ben és Ozoray Árpád, (írói nevén: Ninesics Tóbiás, 1833—1896), Guyon tüztisztja, hírlapíró és neves műfordító.

Ószivác. Itt született Kemény János, hírlapíró, a Zombor és Vidéke szerkesztője.

Óverbász. Itt született Schenk Jakab, híres ornitologus 1876-ban és Scherer Lajos (álnévén: Andorka Lajos), tanár, író.

Órszállás. Itt született 1862-ben László Mór, cs. kir. sorhajó orvos, szakíró.

Pacsér. Itt született 1825-ben Flóris Benő, ref. tanító, szakíró.

Palánka szülőtte a világhírű festő Eisenhut Ferenc (1857—1903) Híres műve az Álom a Nemzeti Muzeumban, Zentai csatája a zombori vármegyeházban volt elhelyezve. Itt szül. 1859-ben Vinkler Pál, egyházi író, valamint itt élt Mezey Károly, ügyvéd (1839—99) a gőzkomp. a palánka-fekete-hegyi vasut, a palánka kaszinó, tüzoltóegylet, kisdudóvó, takarékpénztár, polg. iskola létrehozója; szobra a kaszinó parkjában áll.

Paripás. Itt szül. Linder György országgyűlési képviselő, a Magyar Állam, a Budapesti Hírlap, Pesti Napló, Pesti Hírlap munkatársa.

Petrovácz. Itt szül. 1821-ben Mártonffy Károly, kiváló szónok, 48-as tiszt, aki 1871—76-ig főispán is volt. Molnár Imre dr. (1888—) a Nemzeti zenede tanára, koncerténekes, aki Kern Auréllal együtt 50 régi magyar dalt és Lajtha Lászlóval együtt énekes gyermekjátékkönyvet adott ki. ¹⁾

¹⁾ Bácskai hangulatokban bővelkedő önéletrajza birtokomban van.

Szabadka. Itt született Ács Jenő (1881—) lírikus és szépirod. Aczél Henrik (1876—) festőművész, Balogh Ármán (1859—) pedagógiai író, Csáth Géza író és zenekritikus (1887—), Geréb József, klasszika-filologus (1861—1929), 1832-ben Hadzsics Antal szépirod. a Kisfaludy-társ. tagja, 1848-ban Hlatky Miklós meteorológus, 1823-ban Kalmár Endre piarista rendfőnök, költő. 1859-ben Kosztolányi Árpád, figimn. igazgató, természettudományi író, fia Kosztolányi Dezső költő és műfordító; Kovács Tamás bencés főpap, kir. tanácsos (1783—1841), Loósz István főgimn. tanár, irodalomtörténet író, Manoilovics Emil, a Kuria tanácselnöke, a hazajog kodifikátora. Mesterházy Kálmán, a híres tájfestő (1857—1898). 1837-ben itt született és egy ideig itt is tanárkodott Mészáros Nándor, tanker. főigazgató, pedagógiai író; 1836-ban Mészey Géza mérnök, szakíró. 1855-ben Milkó Izidor (Baedeker) árvaszéki ülnök, szépirod. 1857-ben Milodanovics Milos (írói nevén: Lärmás örmeister); szakeikvei a Ludovika Akadémia közlönyében, humoreszkjei a Bolond Istókban és másutt jelentek meg. 1857-ben Molnár Gyula dr., jeles színműíró és humorista. 1880-ban Molnár Jenő, lírikus és novellista. 1825-ben Mukits Ernő ügyvéd, műfordító. 1861-ben Mukits Simon, publicista. 1854-ben Müller Izidor, fiúmei felsőkeres. tanár, műfordító. Radics György, zombori főgimn. igazgató, költő, munkái: Bácskai emlény, Bácsmegeyei Árviz-album, Tarkaságok. Rudics József báró, az akadémia tb. tagja, Kisfaludy Károly barátja, ki költeményeit latinul írta és 4 ízben volt a megye főispánja. Itt született 1865-ben Suták József, a budapesti Pázmány-egyetem matematika-tanára. Váli Béla, miniszteri fogalmazó (1858—1896), aki kiadta Vas Gereben műveit. 1874-ben Zsedényi Aladár tanító, író, kinek Bácskaiak c. darabját az Uránia is bemutatta. Csillag Károly, (1862—) az első bácskai napilapnak a Bácskai Hírlap-nak a szerkesztője, a Bácsmegeyei csárdás és Nemzeti Fohász pályanyertes művek szerzője, Frankl István bácskai történetíró és etnográfus, 1857—72-ig, mint főgimn. tanár és igazgató és Jámor Pál (Hiador) a költő 1862—1882-ig, mint főgimn. igazgató Szabadkán is működtek. Szántó Róbert (1891) lírikus és elbeszélő itt lelkészkedik. (Viakodó tavasz. A próféta szerelme a legújabb művei.) 1903-ban Szabadkára vonult nyugalmomba Olchváry Ödön ezredes, hadtörténeti író; 13 éves koráig Szabadkán töltötte gyermekéveit Teles Ede hírneves szobrászunk is.

Szentfűlöp. Itt született 1840-ben Rónai István, priglevica-sz. iváni plébános, költő és Schneider János bpesti tanár, földrajzi szakíró.

Temerin. Itt született Musiczky Lucian, gör. kel. püspök és jeles költő (1777—1837).

Topolya. A kiváló emberbarát Hadzsy János dr. itt működött, mint orvos, 1908 óta szobra is itt áll.

Ujtutak. Itt született 1850-ben Futtaky Gyula, a Budapesti Correspondence könyvmatos alapítója, író.

Ujverbász. Itt szül.: Schmiedt Henrik egyetemi r. tanár (1877—),

kinek a verbászi nyelvjárásról szóló tanulmányát az akadémia a Sámuel-díjjal jutalmazta, Kármán József (1825—), ref. lelkész és törvényszéki bír. író. Kármán Lajos ügyvéd, gazdasági és jogi író (1833-ban). Szántó Róbert (1891—), lírikus és elbeszélő.

Ujvidék. Itt születtek: Barics Albert (1742—1813) bpesti egyetemi tanár, Jovánovics János-Zmaj (1833—1904) szerb költő, a Kisfaludy-társaság tagja, aki Arany Toldi-ját, Murány ostromát, Madách Ember tragédiáját, Petőfi János vitézét fordította szerbre. Itt működtek: 1874—1890-ig Frankl István bácskai történetíró és etnográfus, aki Ujvidék c. lapjában itt izgatott a BB. vmegyei Történelmi és Régészeti Társ. érdekében, 1906-tól Meggyesi Ferenc, gimn. igazgató, irodalomtört. író; Rohonyi Gyula dr. ügyvéd, jogi író. 14 évig működött a főgimnáziumnál Safarik Pál, a híres szlavista-filologus, kinek 8 nagy munkája szól magyar és német nyelven a szláv kérdékről, s aki a német kormány meghívását is elutasította a szláv tanszékre.

Vajszka. 1852-ben itt született Horváth Antal, temesvári tanítóképzőint. tanár, műfordító, aki 12 nép irodalmából adott ki magyarul elbeszéléseket.

Vaskút. 1855-ben itt született Schaeffer Jakab, jézustársasági házfőnök, egyházi író.

Zenta. 1868-ban itt született Bugarszky István, akadémikus, állatorvosi főisk. tanár, vegyészeti szakíró. Dudás (Muhoray) Ödön (1852—1889), okl. jegyző, aki 1878-ban megindította a Bács-Bodrog c. évnegyedes helytörténeti folyóiratot, Dudás Gyula (1861—1911) történetíró, kinek művei: BB. vmegye régészeti emlékei, Bácskai nemes családok, BB. vmegye egyetemes monográfiája, (1906). A bácskai és bánsági szerbek szereplése a XVI—XVII. században. Itt született 1857-ben Kalmár Antal, közjogi író, az Orsz. Néplap szerkesztője, 1864-ben Lovász Márton, országgyűlési képviselő, Scossa Dezső (1860—) író, kinek Délvidéki történetek c. elbeszéléskötete Bácskához fűződik.

Zombor. Itt született és van eltemetve Ambrozovics Béla (1835—1909) miniszteri tanácsos, a vasuti főfelügyelőség főnöke, a mérnök egyesület alelnöke és közlönyének szerkesztője. Költeményei a Vasárnapi Ujságban jelentek meg. Itt született Juhász Árpád festőművész, (1863—) ki Malonyainak „A magyar nép művészete” c. munkáját látta el többek között művészi rajzokkal. 1843-ban Koch Antal dr., a híres geologus és paleontologus, kinek nevével sok őslény van elnevezve. 1853-ban pedig Koch Ferenc dr., az organikus kémia szaktudósa. Itt született és halt meg Maly József festőművész (1860—1908). Lotz Károly ianitványa. Az országos tárlatokon kitűnt bácskai képei a „Gombosi tájrészlet”. „Szállás a zombori határban.” Itt született 1838-ban Mayer Béla, kinevezett szatmári püspök, egyházi író, (nevelésügy, nőkérdés, spiritizmus stb.), Mihályovics Miklós, a kir. tábla elnöke, jogi író, (1811—1895), Schweidel János 48-as vértanútábornok; 1905-ben leplezték le szobrát. 1878-ban itt született Szilágyi Lajos dr., szerkesztő; 1864-

ben Thim József, járásorvos, aki egészségügyi közigazgatásunk számára értékes szakmunkákat írt, 1846-ban Városh Gyula, kalocsai érsek, egyházi-író, Vértesy Károly dr. ügyvéd, utleíró és szónok, 1866-ban Völgyi Gusztáv, költő és zeneszerző, 1875-ben Zsoldos Benő a Vasárnapi Ujság, az Új Idők, az Ország-Világ munkatársa. Zomborban működött: 1907 óta tanfelügyelőként Argay Bálint, pedagógiai író, Balogh Ernő, publicista, az újverbázi kerület képviselője. Hosszabb időn át vezette a zombori járásbírságot Dömötör Pál, a lírikus és műfordító és megalapította a Tóth Kálmán Irodalmi Társaságot, mely azonban a szerb megszállás alatt megszűnt. 1897—1906 között itt működött, mint törvényszéki elnök Gozdu Elek, szépirod. 1885—1891-ig mint gimnáziumi igazgató Margalits Éde egyet. tanár, irodalomtört. író, 1893 óta mint szerkesztő Pataj Sándor ügyvéd, lírikus és szépirod. író, mint írók Schmitt Jenő bölcsészeti író, ki azután hogy Trefort miniszter támogatásával befejezte egyetemi tanulmányait, vallási székta alapításába fogott és útvesztőbe tévedt. Itt működött, mint felsőkeres. isk. tanár Trencsényi Károly, költő, esztetik és Závodszy Levente dr. főgim. tanár, történetíró.

Karácsonyest a Hargitán

„Hargitai pásztorok
Nézetek az égre,
Láttok-e új csillagot
Csodás fényben égre?
Ha látjátok, szóljatok,
Botot, ködmönt fogjatok,
S vígan énekelve
Menjünk Betlehembe!”

„Szomorú az éjszaka,
A tűz is kialszik,
Berekedt a vén duda,
Rongyban járunk talpig.
Aklunk körül farkasok,
Mindig éhes torkosok,
Kemény gond az ágyunk,
Jaj a virrasztásunk.”

„Jó pásztorok hallga csak!
Nemereszél támad.
A köd s a csend meghasadt...
Gyorsan a subámat!
Kis bojtárok keljetek!
Szűrt is vállra vessetek.
S menjünk a nagy útra
Furulyánkat fújva.”

Ó, mi édes Jézusunk
Gyöngytrónodról nézz le!
Jászolodhoz indulunk,
Meváltásunk kérve:
Add, hogy békén éljenek
Magyar vérek s székelyek,
Szerető egynyájban,
Szabad őshazában!

Birinyi József.

Csehország Oroszországnak akarja átjátszani a Rutén-földet

Erdélyt ma is úgy kormányozzák, mintha gyarmat volna — Jugoszlávia puskaporos torony, amely minden pillanatban lángba boríthatja egész Európát! — mondja Umberto Nani, a kitűnő olasz publicista

Róma, november.

A trianoni szerződésről Mussolini kiáltotta világgá azt a már történelmévé vált igazságot, hogy: „A békeszerződések nem lehetnek egy nép sirböltje!” és a fasiszta Itáliában írók, tudósok, politikusok állandóan ébren tartják az érdeklődést a Balkán problémái iránt és mert elfogulatlan, élesszemű megfigyelők, ezek kapcsán a magyar kérdést, a *revízió szükségességét*. Alig mulik el hónap, sőt hét, hogy cikkek, vagy könyvek ne jelenjenek meg a szláv veszedelemről és Magyarország gyötrelmes helyzetéről a kisantant gyűlölet-gyűrűjében.

Most legutóbb egy kitűnő olasz publicista, *Umberto Nani*, adott ki könyvet „*Oriente Europeo*” címmel, melyről a legnagyobb napilapok is részletes kritikát közöltek és ez alkalommal is hosszasan foglalkoztak mindazokkal a kérdésekkel, amelyek vagy reánk magyarokra vonatkoznak, vagy bennünket a legközelebből érdekelhetnek. Így a *Corriere della Sera* Umberto Nani könyvéről írva, megállapítja, hogy **a békeszerződések diktálásának izzó atmoszférájában a legönzőbb érdekek**

is elérték a leghihetetlenebb álmaikat és így születtek meg és nagyobbodtak meg államok, amelyek a lelkiismeretlenségnek köszönhetik létüket és amelyeknek legfőbb érdekük most már a formátlan csonkig körülzabdalt Magyarország bilincsben tartása.

Umberto Nani az egész keleti problémát vizsgálva, az első balkáni háborúig nyúl vissza a múltba és megállapítja, hogy a török uralom megszüntetése a Balkánon nem oldotta meg a keleti kérdést, sőt még bonyolultabbá tette. Az Osztrák-Magyar monarchia szétdarabolása pedig nem a hirdett szabadságot hozta meg, hanem újabb elnyomatásokat. A forrongások megszűnése nem is várható a Balkánon, mert nincs ott egyetlen tekintélyes állam sem, ellenben a Balkán ma az intrikák, vételkedések és gyűlölködések földje. „A csehek olyan eszközökkel nyomják el a nemzeti „kissebbségeket”, magyarokat, németeket, lengyeleket, hogy azt még a vén Ausztria sem engedte volna meg!” — mondja az olasz író és rögtön hozzáfűzi, hogy vi-

szont Jugoszlávia sem katonai erényeinek és győzelmeinek elismeréséül nagyobbodott meg ennyire, de mert a békediktátorok nagylelkűek voltak, más vagyónából és földjéből ajándékozva meg azt a szerb népet, amelyetől nemzetközi téren semmi jót sem várhatunk.

„Szerbia királygyilkosságnak köszönheti létét és mai uralkodóházát és ugyanaz a szellem, amely 1903-ban uralkodóját tette el láb alól, okozta a szerajevói gyilkosságot is.” — állapítja meg Umberto Nani, aki azt is leszögezi, hogy Jugoszlávia, amint azt a békediktátorok megteremtették, nem élet- és nem fejlődésképes, nem tudhat harmónikus politikát folytatni Európával és nem egyéb, mint

óriási puskaporostorony, amely minden pillanatban felrobbanhat.

Csehországról nincs jobb véleménye a kitűnő olasz publicistának és megállapítja, hogy a mai Csehszlovákiának van a legkisebb ellenállóereje és csak addig élhet, amíg az internacionális szerződések életben vannak és a dunai status quo-t szuronyokkal tartják fenn. Nem hallgatja el azt sem, hogy a csehek éppen olyan ádáz ellenségei Itáliának és a fasiszmusnak, mint a szerbek és az olaszok emlékezetébe idézi, hogy a Mussolini ellen tervezett első merényletben benne volt a csehek keze — és pénze, amikor ugyanis cseh szocialisták félmillió lirát adtak Zaniboninak és Capellonak, hogy távesöves puskával löjjék le a Ducet a Palazzo Chigi erkélyéről.

„A csehek — mondja Nani — két jogcímet kovácsoltak a kisebbségeik leigázására: az egyik a történelmi alap, a másik az etnikai jogcím. Csehország sohasem volt önálló, mindig a német választófejedelemségek tagja volt és sosem volt nemzeti önállósága, de tradíciói és nemzeti műveltsége sem velt és a németek régebbi őslakói a mai cseh földön is Massaryk mai alattvalóinál, mert hiszen már a régi római birodalom idején is ott laktak. A szlávok csak betelepültek: a németek teljes joggal tekintik magukat őslakóknak itt, ahol a műveltséget évszázadokon át terjesztették. Ami az etnikai kérdést illeti: a mai Csehszlovákia tizenhárommillió lakosa közül ma is csak öt és félmillió a cseh és hét és félmillió a „kisebbség.”

A csehek magukkal a tótokkal és ruténekkal sem élnek békében: sőt amióta a csehek lettek urak mai országukban, folyik a belső harc közöttük, mert

alighogy Oroszországból hazájukba tértek a cseh légiónok és elfoglalták a Tót-

Karácsonyéjjel

Hová lett a földnek gazdag ékessége,
Melyet tavasz, nyár, ősz híméztek fejére,
Zöld erdő, hímes rét, pillangók tanyája? ...
Hő-szemföldél alatt az ébredőt várja.

Hol a gólya, fecske a hű lakpajtások?
Délházát keresni búsan útra szálltak
És a döngicsélő bogarak csoportja?
Őket meleg szél lágy karja ringatja.

A völgyi kis patak, mely sugárral játszott,
Zordon tél anyjától nyert gyémánt palástot,
A zöld erdő, hona madarak dalának,
Némulva hajt fejet lombfosztó urának.

Mezők virágiból lön halotti párna,
Tomból rajt a vihar, süvölt, csattog szárnya;
Szülőttivel csatáz, küzd a vad természet;
Meleg hajlék nyújt most kedves menedéket ...

Itt a szent karácsony bűvös éjszakája,
Gyermekörömmel virágozik fája! ...
Jertek a jászolhoz ... íme, napkeletnek
Bölcsői Jézuskát imádni sietnek.

Menjünk mi is hozzá gyermektegy szívünkkel,
Lágyítsuk párnáját bűnbánó könnyekkel;
Jézuska áldása égi kegy sugára:
Rá földerül éltünk téli éjszakája!

ifj. Balogh István.

földet, máris kitört a szeparációs mozgalom és az elégedetlenség, mert a tótok már az első napokban rájöttek, hogy a magyar uralom alatt jobb dolguk volt és ma is áhítozva néznek Budapest felé.

Hogy miért kormányozzák olyan zsarnok kegyetlenséggel a csehek Ruténiát? Erre a kérdésre fölöttébb érdekes választ ad Nani, amikor — Massarykra hivatkozik, aki egyik művében („Les Slaves après la guerre, Orbis, Praga, 1925”) nyíltan megvallja, hogy a Rutén-földet csak mint zálogot kezeli, mert azt teljes egészében Oroszországnak óhajtja átadni.

Ebben az esetben, persze, Oroszországnak le kell majd nyulnia (és le fog nyulni) a magyar síkságra, pár óra járásnyira Budapesttől.

A pánszláv álom ez: de csehek, éppen úgy mint a szerbek, a pánszláv tervek előretolt őrszemei és Prága de Belgrád is, sohasem folytathat oroszellenes, sőt bolsevistaellenes politikát sem. Ez pedig már — egész Európa veszedelme!

És ez is a békediktátorok művének eredménye, akik szétrombolták a geográfiai és gazdasági, de etnikai szempontból is tökéletes Magyarországot és annak kárára megalkották mesterséges határaikkal, a tulhizlalt kisantantot, amint azt Take Jonescu kitervezte. Igaz, hogy Benes e célt kiszélesítette avval, hogy az egész kisantantnak újabb feladatot is adott: a francia érdekek szolgálatát Közép- és Kelet-Európában. De e rövid tíz esztendő, amióta a kisantant megszületett, elegendő volt annak megállapítására is, hogy mindhárom utódországnak külön veszedelemmel is kell számolnia: Prágának a németektől, Belgrádnak az olaszoktól, Bukarestnek az oroszoktól kell állandóan félniük. És valamennyinek — a magyaroktól. De a három kisantantállam — a magyar veszedelemtől eltekintve — nem sokat törődik a többi bajával. A cseheket nem igen érdekli, hogy Románia az orosz bosszútól tart, viszont Romániát nem érinti a csehek féltelme a németektől, ami egyébként a szerbeket is hidegen hagyja, akiknek olaszellenes politikáját a románok nem támogatják és a pánszláv mozgalomnak azt a jelszavát sem teszik magukévá, hogy: „A mult a latinoké volt, a jelen a németeké, a jövő azonban a szlávoké!”

A románokkal sem bánik valami gyöngéd kézzel az olasz szerző és megállapítja, hogy amikor Aradon maguk az erdélyi románok arról vitakoztak, hogy elszakadjanak-e vagy sem Magyar-

országtól, vagy a kanton-formát választják, — egyszerre csak megjelent Gyulafehérváron a román sereg és fegyveres nyomással döntötte el Erdély uniójának kérdését, teljesen figyelmen kívül hagyva az erdélyiek jelszavát, hogy: „Erdély az erdélyieké!” Ma is úgy kormányozzák Erdélyt, mintha gyarmat volna.

Könyvének utolsó, legnagyobb fejezetében Magyarországgal foglalkozik Umberto Nani és leszögezi, hogy Bethlen gróf külpolitikája milyen előnyöket hozott máris hazájára: az olasz-magyar baráti szerződés előtt a nagyhatalmak minden magyar problémát úgy kezeltek, mintha az kizárólag a kisantra tartoznék és Clemenceau szörnyű tervei szerint Magyarország nyolc esztendőn át vergődött ellenségeinek harapófogójában. Bethlen István gróf megtörte Magyarország izoláltságát: ez volt az első célja. A

második most már, hogy a revíziós eszmét vigye diadalra. Magyar szempontból tehát Bethlen gróf nagy sikereket ért el, mert megakadályozta a kisantant zsarnokoskodását és felhívta Magyarországra a nagyhatalmak figyelmét. Tagadhatatlan, hogy a magyar külpolitika érdeme az, hogy a kisantant befolyása Európa politikájára szűnőben van és ami a jövőt illeti, kétségtelen, hogy Csehország nem tud soká ellentánni a német nyomásnak, Romániában, a belső nyugtalanságok mellett, nem sikerült a nép figyelmét az orosz veszedelemre felhívni és Jugoszlávia nem tud magának vezetőszerpet biztosítani a Balkánon. Ebben a káoszban Magyarországra vár a vezető szerep Kelet-Európában, amely a multban is védőbástya volt a kulturának és a hitnek és amely az egyetlen etnikai egység a Dunamedencében.

Egyéni akció a Szerkesztő úr ellen

Előre való jegyzet: Csak sértődés és sajtópör nélkül közölhető.

(Eset, mely megeshetett volna, ha Szerencseasszony Onagysága is nem volna esküdött ellensége a jámbor poétáknak.)

Színpad: a járda széle. Szereplők: a Szerkesztő úr (szendő, néma alany ez egyszer) s a jámbor költő (vakmerően szembetámadó hős). Másra igazán nincs szükség... Magyarázat: A szöveges részt a hős mondja, a Szerkesztő végig picí pontok alakjában szerepel. Csak azért is!...

Adjon Isten, Szerkesztősség! Sok ilyen jó alkalmat... Rettentő mód örülök, hogy a Véletlen utamba hozta... Éppen elég mondanivalóm akad... éppen elég! No, no, Szerkesztő úr, csak ne dörzsölgesse a kezét... Nem csalános a tenyerem... (Bár harapni tudna! — oldalgondolat.)... Jó, jó... Ugyis tudom, legyinteni akar: poéta, poéta... Hm... efféle gond?... Én tudom!... Hiába is néz rám olyan különös sanda melegséggel... Fitymál?... el szeretne legyezni innen, he-he-he... Nem, édes Szerkesztősségünk!... Tűriön egy kicsit... ereszkedjék le a magasságból, s rezegtesse a porcikáit he-he... csak egy picikét, picikéééé. Milyen ferdén tud mosolyogni?... Jó gyakorlata lehet... Most nem ér vele célt!... S amit tudok, azt jól tudom!... Hiába fuj a mellénye alá. Kár a műmellduzasztásért...? (Ezt a kérdőjelet kivételesen engedélyezzük Összerkesztősségének. — Betűszedőklikk.)... Ön, Szerkesztő úr, amikor az imént előkelő megfontolással kezemhez érinteni méltóztatott kinyuló középujja hegyét, s hátborzongató nyugalommal fölévelte világrengető koncepciókkal kábeleztet homlokát. Ön, belül, a titokzatos ködfelhőkkel palástolt szerkesztői kebelmélyen, remegésbe lendítette szeizmográfját... Igenis, remegett!... Attól félt, strófiák tapadnak tenyérpárnáscskáira... Óvakodni kell a ragálytól, ugy-e?... Csak ne magyarázkodjunk... Fölösle-

ges... Én mindent tudok!... Abbizony... Megvan az a bizonyos számfölötti érzékszervem, amivel egyedül s csupáncsak a rimfáragó rendelkezik... Atlántunk mi a szerkesztősség goromba rostáján, sőt — át is esünk a prózai lyukain... S azt is tudom, hogy ezt a megkülömböztető konkolyozást, ocsubakeverést csakis csak — le a kalappal világegyetem! — a tekintetes (petített) F. Ö. — Felelés (most feleljen! — szerk.) és segédtoilkoptató (sokszor rágják — acélviszhang) kapacitásoknak, s egyéb, irodalomellenes iszonyban leledző papirtyrannusok, feztelen tintabásák, ollóskörmű maharadzsa s ehetetlen mandarinok szűkkeblűségének s liratlanságának az azaz a lira iránti érzéketlenségének, (pengőtelenység az magyarul, — nyomdászinas.) Köszönheti a szerelem óceánárjain ringó emberi szívrengeteg... Ez?... Bizonyosabb a halálnál!... Én mondom... Ne, ne!... ne nyissa ki a száját!... A szó, ma, nekem kincs!... Önnek, szava nincs!... Jaj... ugy-e, mily fönsgéesen cseng!... Hiába, erre születni kell... Én, látja, erre születtem. A bölcsőben is zeneileg kuncogtam vagy bögttem az irás... pardon... a dada szerint... Elég nagy közvéleménynek nevezhető... he-he... Hogy elérzékenyül az ember a régi emlékeken... De vissza a tárgyra!... Higyje el, Önséged, (költői szabadság. — Muzsa,) egymagában az a tudat csillapítja némileg dagályos keblünk hullámverését, hogy a *redakciók* rövidebb, hosszabb ideig tartó életképessége mellett a szerkesztősségi irtó kitöltő légnemű keverék szipogatói rendszeren oly pehelykönnyedséggel röpködnek hol ki-be, hol be-ki, (kikeriki! — a rim kedvéért — rágcsált ceruzacsucs), hogy bőséges kárpotlásokat kapunk a prometeuszi kinkért... Gyöngédséggel szólva: tiszavirág életnek is csufolhatnám

ezt a... lengődést... Hogy met-szené sürgönyileg ketté a tartó fonalat a Nagyolló Öllustrisimója!... Ezzel szemben a költő élete? Örököltő!... Sokalja a jókivánóságokat?... Hát sokalja. Maguk mást se csinálnak, csak sokallanak... Sokalják a szöveget, szakokat, a frázisokat, jelzőket, sziveket, sóhajokat, gondolatjeleket, pontokat, de legfőképpen a versfaragokat s miegymást... Zsugoriak és fősvények, ha rólunk van szó, hogy igazán kérdezhetjük, meddig tűri még kihívásaikat a sárka végzet?... Látja, én nem sokalom... A rimizzadó bőkezű a hálaadásban... Izetlenség!... Itatott velünk elég nadragulyalevet... Az veszedelmesen jóízű!... Ski se köptem, ... lenyeltem, s még mosolyogtam is hozzá udvarias szertartással, csakhogy meghódít-sam, elszédítsem... érdektele-nül... Most igyék Szerkesztősség is. Savanyu?... Csipős?... Hát izé... kicsit pikáns a zamatja he-he-he... Válgék kedves egészségére!

Mi poéták, ha már Muzsa csók-jától ittasult szerénységünkben a névre keresztelhetjük magunkat, türelemre vagyunk teremtve. Alá-zatra is készen állunk... Az eszményi célért, csakis... De utóvégre, s végül, a végén a leg-csendesebb vulkán is kitör, ha sokáig piszkálják a gyomrát... Ha, ha... de elkomorodott... Helyénvaló... Helyes... hely-revaló; már a ki; egy szerkesztő — semmi esetre!... Jó... nem gorombáskodom... A költő alap-természeté a finomság, lehetősze-rűség... hiszen viragszál a kór-rovadonban... De... eb ura-fakó! — csak jussa van levegőre? S önök, tekintetes szerkesztősség: a főtől a csizmaszárig, — önök még a szellőt is irigylik a füze-sek tilinkosaitól... Hogy is mer-nénk tőporódott tőporlyúnyi foltra gondolni, amelyen gyöngyként csillogna versünk a saláták, for-gácsok és politikai retkek között.

S mért teszik eszt? — kérdem én... Csak azért!... feleli Ön. Kifogásukat alaposan meg szok-ták indokolni... Pedig mi se hiába kopaszodunk. Belegukke-rozunk a veséjükbe... Tudja, mért teszik? — megmondom én. Mert prózaiak, nem szárnyalhat-nak fel Parnaszus kies lankáira. Hohó, a csucsról ne is álmod-jék!... Ott akar ki nem ihatik bazsalikombólét. Csak a felken-tek!... Az ihletolajjal felkentek! A nymphákat csak hagyjuk... A junói pillantások valóban nem illethetnek s nem hevithetnek nyomdászagu tollatlan teremtmé-nyeket... Elég finoman meg-mondtam... Na... Amilyen a fogadjisten.

Jó, jó... Elhiszem, hogy nagy-rabecsül... ezek után... Még az kéne, hogy nem!

Kár a mosakodásért, kedves Szerkesztősség... Az egész ko-sárravalót értem... Önök, elis-merem, — nem kerül pénzembe, — tudnak írni. Az elemisták is tudnak... Meglengtetem kalapom karimáját kiválóságai előtt... Persze, hogy tudnak... De miről s hogyan?... Semmi közöm ugyan a prózai malterozásokhoz, de a kedvéért beszélök róla... Nehéz a helyzetük, elhiszem, ide-lenn a penészes földhát szikkadt árkaiban s bogáncshalmain; ezért

felel valaki... Vonják felelőségre!... Nézzük azonban a rezortjainkat... Első... s innen-től kezdve végig: a politika... A kiapadhatatlan forrás, s kitisztíthatatlan... De — köztünk maradjon, — kit érdekel ma ez a kolumbus tojása, mely végeredményben is a firenzei vagy hova-valósi Calo professzor szerint nem tudomány, míg a bajai néhai Pock bölcseletei megállapításában: cse-repekre törhető cifra fazék... Bevallom, én tökéletes antipolitikus vagyok, s tőlem lehetne életelixirvállalat is, ami a mai voronovista érában könnyebben helyreállítaná gazdasági egyensúlyunkat, mint a Népszövetség sós sóhajai. Aztán: vesébe nyilaló szociális cikkeket is kanyarintgatnak, s úgy tesznek, mintha ez nem volna politika, hanem humanizmus, caritás s hasonló... Megengedem... ehhez sem értek... A költői részét ellenben felfogom... Az alapmotívum: mezői virágnak kunyhóban a helye... Eltaláltam?... De, uraim, várjunk a babérrel!... Erről a verebek szebben csiripelnek, mert költők. Ott költenek a zsupperezsek alatt, s a mezőn is magvakat szedegetnek.

Tudományosságot is találunk, alumínium tálakban, mai divat szerint, s a körítéktől rendesen nem vesszük észre a peccenyét. Böcselkedéseket folyósítanak fodoros köténykében... Nagyon szép... Itt is, ott is megvillogtatják értékeiket; ám sajna, a fehér hullón kívül, azt leszámítva, — alig-alig olvassa más kétlábu végig a mélyen szántó s felhőkbe siető elmévilágosokat... Mit kíván még?... A vezéreikk? Amitől mindenki más irányba szalad?... Látja, igazam van, ráprüsszentet... Egészségére!... Riport?... Amivel előre jóllakik, aki nem kedveli a sárgarépa-főzelék?... Napihir?... Ugyan kérem, borbélyregiségek!... Olesósági hullám? Drágasági dagály? Értéktelen, színtelen, szagtalan dolgok... Aztán vagy eskésnek vagy korán kelnek?... Mikor már összecsap a drágaság özönvize az olvasók feje felett, akkor nagy garral ecákat adnak a letörés tervezetének elkészítésére; ha meg lezuhan a sültök ára — a gyerekek öröme — akkor teletkabálják a világot, hogy itt a nemzetgazdasági esőd, s követelik az árdrágítást... Hát én ehhez sem értek, csupán felhívom figyelmét a költői vonatkozásokra. Mily azaz mennyire jellemző magyar népünk szép iránti érzékére s költői hajlamára — a sültökről jutott eszembe — ez a kis dal is hogy: Sárgát virágnak a tők... Igaz, akkor nem gondolt a nemzetgazdasági veszedelemre, mely még a tőköt is prózai mélységbe gurítja... Mért csóválgatja a fejét?... Ez a próza, ez az élet, ez a realizmus, s ez az igazság!... Igen, a maguké! nagybetűvel... Kérem, türtöztesse magát... Felkent ajakam igecsorgatásai báj és kellemmel töltsek el... Minden aranybetűs versért, amit ártatlanul végvonalásra ítélt, szurokba mártott, olajba főzött s gyeheña tűzbe vetett... Azért a középkor inkvizitorságért, amellyel megfertőzte a szférák, holdkörök álomligetek mámorparfümös levegőjét s feltepte szívek szent sebét Horá-

ciustól Dantéig, s Petrarcatól a pandurberki szelid füzek Romeó lelkü furulyásáig.

Erre a fürtelemre, erre a belzebubi kegyetlenségre csak Önök képesek, tekintetes Szerkesztőség! Többet is mondjak?... Ez ihletett pillanatban mindenre képessé tesz a nemes bosszu!... Az eszményért, mely hevit!... Hah!... Mindjárt kiszakad a mellem, s kiugrik helyéből e szív!... Hát igen... Igenis igen!... Csak egyetlen rovat marad a lapjában, amely ér valamit, amivel hódíthat szíveket, szíveket!... A versrovat!... Csak ezé a mult, ezé a jelen s ezé a jövő!... A győzelem és a dicsőség!... Megértett?!... Vagy repesszem meg az egeket?! Na látja, édes Szerkesztő ur! Ugye-e belátja?... Tele van a szíve rajongással? Tüzes csóvát lobogtattam meg benne?...

Szent Hedvig viaszmécsesei

Régi karácsonyi történetek jutnak eszembe... A börtönök egykor még kietlenebb, még szomorubb helyek voltak, mint ma. Mélyen a föld alatt, ablaktalan tornyokban, nedves, csupasz kőfalak között sulyos bilincsekbe verve sínylődtek a rabok hidegben, sötétben. Szent Hedvignek az a gondolata támadt, — csak asszony gondolhat erre, — hogy apró viaszmécséseket készített és leküldi a börtönökbe, legyen ott is világosság és fény Karácsony éjjelén, hadd melegítsék megfagyott kezüket az emberiség kitaszítottjai is. — Istenem, hány szerencsétlen, öreg, beteg ember és hány szegény gyermek ül ma, Karácsony napján is hidegben, sötétben és éhesen! Akikhez nem ér él a hivatalos, adminisztratív jótékonyosság. Mennyire örülnének, ha mi magunk mennénk közéjük, feltűnés nélkül, szinte véletlenül és hálásan, mint adós türelmes hitelezőjéhez, mint Krisztus az istállóba, apró mécsessel kezünkben. Hogy az ő hajlékuk is világos, meleg legyen.

Szent Hedvig megkérte férjét, a lengyel királyt egy Karácsony este, bocsássa szabadon, adja kezére a bebörtönzött foglyokat. A király teljesítette a kérést. A királyné pedig templomokat, kolostorokat és szegényházakat épített a szabadult rabok munkájával, akik újra emberek lettek, mert volt újra becsület, emberi munkájuk. — Krisztus egyszer azt mondta: „Fogoly voltam és nem váltottatok ki engem!”, de a keresztények ma már nem tudnak erről semmit sem, vagy csak nagyon keveset. Odavetnek talán egy kis alamizsnát a szabadult „gonosztevő”-nek, a megbélyegzett, szerencsétlen testvérnek is, de hogy egy asztalhoz leüljenek, együtt dolgozzanak velük, ennyire mégsem tanítványai a Messternek. Még ma is úgy tesznek, mint a zsidók az első karácsonyestén: bezárják az ajtót s az állat emberségesebb, mint az ember, mert befogadta Krisztust istállójába.

Tudtam én, tudtam, hogy nemes és magasztosan szépért lelkesedő az a szív... Higgyen, Szerkesztő ur, higgyen a költészet világmegváltó s ha kell robbantó erejében!... Egészen megindult?... Ide van, oda van?... Erre, csak a költészet, s a költő képes!... Lángolni, ahogy az oltártűz s perzselve gyújtani életre a hamu alatt szunnyadó üszöktuskókat... Kiáltsa velem, kiáltsd velem — mit kukoricázunk — nemeskeblű Mecenásom: éljen a költészet!!! (Ha csak felkiáltójelekre van szükség, biggyesztek tized is... — szedőlány...)

S most fogadd im legújabb magzataimat s boldogítsd a tudat, hogy emlékoszlopomhoz, melyet holtom után a hálás nemzedék emelni fog nevemnek, Te raktad le az első kavicsokat!...

Szerémi.

Levelek a lélek fájáról.

Írta: Kemény Gábor ev. lelkész.

Az első imádság.

Régen volt, amikor hófehér ágyamon, összetett kezekkel térdeltem s édesanyám imádkozni tanított. Hosszu évek, évtizedek teltek el azóta. Az anyakéz vette puha párnát éles kövekkel cserélte fel a föld. Fáradt testem csak elpihen azon, de a lelkem mindig jobban kisebbedik.

A mult, örökre elmúlt. Időben többé vissza nem tér. Lelkem azonban szárnyra kél, — visszatér, hogy megkeresse azt a boldog gyermeket, aki egykor oly hittal rebegett imát: „Mi Atyánk, legyen meg a Te akaratod...”

Álmodjál fiacskám.

Aluszik a fiacskám hófehér ágyában, a jóságos Istennek ringató karjában. Kis kezeit összehajlítva ártatlan keblén, s amint mosolygós lesz arca, megérzi a lelkem, hogy édes álmok suhanak át szeplőtelen lelkén. Szeretném felköltöni s megkérdezni, hogy miről álmodik? De nem! Nem ébresztem fel! — Aludj tovább és álmodjál! Az álom nap-sugaras mezején hajtsd, üzd, kergetsd a százzsinű pillangót; Taposs át minden virágon, hogy illos legyen parányi lábad nyoma.

Álmodjál fiacskám! hiszen ugyis korán eljön a reggel s csalódnod kell majdan, mert az élet nem álom, de legtöbbször egy fájdalmas valóság. — Nem kergetsz akkor pillangót; téged hajt, üldöz majd a sors tövisen át és véres lesz lábnyomod.

Álmodjál kicsi fiam. Mert ha eljön a reggel, a nagy pillanat, amikor az elméd bontogatni kezdi értelmének szárnyait s megismered a gond komor arcát, aludni sem fogsz tudni, legkevésbé álmodozni. Az álmok éjszakáját álmatlan éjjelek fogják felváltani. — Aludj fiacskám s álmodjál. Pihenj édesdeden. Nyiljanak virágok, még nyár van parányi szívedben.

A néma imája.

Mankójára támaszkodva halad a néma koldus a poros országúton. Ősz fűrtjei vállaira omlanak. Arcát, mit egykor végig barázdázott a szenvedés ekéje, ma már simává boronálta a fásultság. Szemeiben nem lángol az élet, csak a végnek parazsa pislákol csupán... lassan bucsuzik egy élet...

Delelőre szökött a nap s égre tekintve a koldus, meglátja, hogy tizenkettőt üt az óra. Letelepszik egy fa árnyékában; kicsomagolja rongyos tarisznyája száraz kenyérdarabját, mit a háta mögött hagyott falu legszélső házában utraivalóul adtak számára. S mielőtt elfogyasztaná a megvetett sors kegyelemkenyerét, — imádkozik. Az ajka remeg, a szíve beszél. Nem elégszik meg azonban azzal, hogy csak átérezze csupán, mit elmondani, kimondani képtelen.

Elsimitja mankójával az ut porát s azzal e szót írja oda: Isten...

Karácsony

*Csiling-giling, hóha-hó
Angyalszárnyon száll a hó —
Télapóka mit hozott?
„Törpe bábút, csillagot
Szeretetet, zöld fenyőt
Puttyomban kis cipőt
Karácsonyi kalácsot
S kinek — kinek virgácsot.”*

*Szállnak a kis angyalok
Kopognak az ablakok,
Minden házhoz betérnek
És örömet hintenek.*

*Isten áldjon benneteket
Jövőre is eljertek,
Áldást, békét hozzatok
Aranyszárnyu angyalok.*

Alkony.

Bucsut mond a lenyugvó nap, s biborvörös fénye megvillan a kanyargó patak csobogó vizében. Bezárja kelyhét a kicsiny virág, — jó éjszakát mond a nagy világ. Mindenki és minden hazafelé indul. Mezőről az ember otthonába, madárka a fészkebe, utcáról a gyermek anyja ölébe. — Tanya körül, falu hosszat elnémul az élet, a lenyugvó nap lángalobban itt-ott egy-egy mécses.

Belehang a néma csendbe harang kondulása, de lassan elhalakul az is... már csak a harang érc-szive remeg... utolsó dobant már minden szivben az esti imádság szava... Amen!

Lenyugodott a nap, elült a madár, lepihent az ember. Az álomba merült föld felett, egyedül csak az Isten virraszt övéi mellett. Megszólalnak az égi harangok... utra kelnek az égi angyalok... mindenkinek a fülébe sugják: pihenj békén... Virraszt az Ur!

Legenda.

Ünnepnapra készült az egész világ. Fehérbe öltözött a föld, a fákat a zuzmára fehér gyöngy-sorokkal aggatta tele, hogy eltakarja a csupasz ágak meztelenségét. A fagy még a hullámok csobogó játékára is komoly esendet borított. Holnap Karácsony! És megint eljött az Ur az emberek közé, mert szeretete őket.

Ütközben találkozott a gazdag paraszttal.

„Adj nekem valamit a kalászkodús természetéből, hogy az éhezőknek is jusson!”

„Mit törődöm én az éhezőkkel! — utasította el a paraszt az Urat. — Minden kis pénzemre szükségem van, hogy feleségemnek és gyermekeimnek ajándékot vehessek és bort meg süteményt. Holnap ünnep van: Karácsony!”

Továbbment az Ur. Beért a városba. Fölkereste a bankár házat: „Testvér! Te uzsoráskodtál. Én értem megbocsátott neked a Mennyei Atya. Vissza akarom neked adni lelked boldogságát.”

„Nagyon sajnálom, hogy Önnek ma nem állhatok rendelkezésére. Még sürgős üzletkötések várnak rám. Egy tucat ügyfelem bármilyen kamatra még ma pénzt akar fölvenni. Mert kinek ne volna most pénzre szüksége? Holnap Karácsony lesz!”

A sarki lámpa fényénél fel és alá sétálgatott egy nő. Arca lisztes-fehér, szemöldöke, ajka kifejtve. Az Ur odalépett melléje.

„Vennél akkor nekem egy szép ruhát? Látod, nagyon lerongyóltam! A gavallérok manapság igen szűkmarkuak. Egy lila ruhát akarok, halold! Nem mehetek az utcára ilyen rongyokban, mikor mindenki selyembe öltözik. Főleg holnap, Karácsony ünnepén!”

Az Ur erre elhagyta a várost, hogy bekopogtasson a költő villájába.

„Ismerlek Téged, — mondja a költő — de ma nem láthatlak vendégül. Tudom miért jössz. Egyszerűséget, békét, szeretetet hozol nekem. De az emberek szellemességeket követelnek tőlem. Menj! Az ünnep közel van már, sokan várják az írást, olvasni akarják — Karácsony napján. Menj, kérlek!”

Fáradtan jár az Ur a szántóföldek között. Arcára mély szomorúság ül. Az Ur születésének órájában, jéggyöngyökkel ékesített ágak alatt, kiterjesztett karokkal, könnyes szemmel támaszkodik egy elhagyott kert falához — az Ur!

Egy paraszt, aki elmegy mellette, azt hiszi utszéli fészületet lát és keresztet vet előtte, mert az így szokás falun...

Frater Parvus.

Karácsonyi szonett

Halkan havaz. Az utcán tompa hangok. Éjféltre jár. Már hi a szent ima. Távolságnak ünnepi harangok: Ma született meg az Isten fia.

Szivem ez órán most falumra gondol Kárpáti táj. Hőszórta hársorok. Templom felé a nép jön most a dombról És énekelnek csordapásztorok.

S átélek újra egy régtünt karácsonyt. Gazdag fenyőfán sok gyertyácska lángolt, Egy kisfiú csodálkozott alatta.

A krampusz állt, nagyott ugrott a tábla. Harmónium játszott valami szép-buszt És Mária ringatta a kis Jézust.

Szabolcsy Gyula.

Hull a hó

Tündérvjátékai a nyárnak: enyélgő fecskek, pillészárnyak, virágsóhajlás, rovarének, ó, merre van mind, hova tért meg? Csak álom volt-e, vagy való? Hull a hó

Ki a tündöklő nap hevében sütkérezte soká kevélyen s öröknek hitte tőn a lángját: most kielégít, lám, a lámpád s a kályhatűz is, úgy-e, jó? Hull a hó.

Hegyet, mezőt, folyót bejárván, hintázva kék ég óceánján: a Végtelen hajója voltál. Ma vesztet ülsz zord zátonyoknál s ki tudja, jön-e új hajó? Hull a hó.

Szabolcsy Gyula.

A csehek az Adrián

Spalato székhellyel működik néhány esztendeje egy Jadran-szka Strazsa (Az Adria öre) nevű délszláv nacionalista egyesület, melynek még a bácskai és bán-sági magyar és sváb községekben is megvan mindenütt a fiókja s amelynek javára le kell adni minden magyar vagy német bál és egyéb mulatság tiszta jövedelmének egy negyedét. Most a cseh lapokból arról értesülünk, hogy ennek az egyesületnek külön cseh osztálya is van s ez október 31-én nagy bankettet rendezett Prágában, melyen egy szerb ellen-tengernagy is megjelent hivatalosan. A prágai ünneplők táviratot intéztek Spalato-ba az egyesület központi vezetőségéhez. A távirat így végződött: „Prága, Csehország fővárosa, szilárdan áll a délszláv Adria mögött.” — Amennyire mi tudjuk, egy kissé megszűre esik Prága az Adriától, arról nem is beszélve, hogy az Adria délszláv jellegéhez némi hozzá-szólni valója van Olaszországnak is.

Baja város jövője!

Fejlődésének akadályai.

Baja város ma a legkisebb magyar törvényhatóság, a többihez képest majdnem törpe. Valamikor jelentős kereskedelmi és ipari góce volt; épp 100 évvel előbb fénykorát élte. Aztán lassanként lemaradt az előretörő városok versenyében. Nem egyedülálló ez a történelemben. Jelentősebb városokkal is megtörtént, hogy — mert más irányt vett a fejlődés útja — elmaradtak. Nem egy már csak az emlékezetben él.

Baja városának azonban nem az elmulást szánta a sors. Baja nem halt meg, csak mély álomba merült és erőt gyűjtött az új élet-hez, az új küzdelemhez. Az a szörnyű katasztrófa, mely hazánkat porbasujtotta és városunkat is három esztendőn át ellenség kezére juttatta, fölírta a várost nehéz álmából, s mintha teljes tudatára jött volna végvári nagy földadatának, a cél felé tekintő lázas szemekkel, de megfontolt lépésekkel, feszülő munkával igyekszik behozni az elmulasztott időket.

E cikknek célja nem történetírás, hanem mérlegre tenni a várost, vizsgálni annak a magyar jövő szempontjából fontos értékeit és törekvéseit s odatárni ez értékeket az olvasó elé, aki a sivar jelenről a szebb jövő felé tekint s abban keres megnyugvást.

A kérdés: nyújthat-e a város e részben valami figyelmet érdemlőt? A felelet: határozott igen! Megvagyunk győződve, hogy a kik e közleményt elolvassák, nem egy értékes megállapítást vonhatnak le belőle és a város jelentőségét illetőleg, megnyugvással tekinthetnek a jövőbe.

Baja kicsi város. Bajaszentistván idecsatolásával is alig van 30.000 lakója. De helytelen, hogy a városok rangsorát a lélekszám állapítsa meg.

Főleg a városokban a lélekszámmal fontosabb az, hogy hány polgára, önkormányzatra érett lakója van? Ha valamely város lélekszámában nagyobb az öntudatos, a kommunális feladatok iránt érzékkel bíró polgári elem, mint egy másik, lélekszámra egyébként nagyobb városban: akkor az előbbi inkább érdemi meg a város nevet és „rangsorban” előbb való. Minden város igazi értéke attól függ: mennyire törekszik önkormányzati erőit kifejleszteni, s mennyire akarja azokat a nemzeti állam szolgálatába állítani.

Ebből a magasabb nézőpontból vizsgálva a kérdést, Baja méltán tarthat értékelésre számot. Hosszu idő óta él igazi városi életet. Domináns eleme mindig az iparos-, kereskedő-, meg a lateiner-osztály volt. Régebben kulturális téren is vezetett a bácskai városok sorában. A megyei központtól távol élve, erős önállósághoz szokott, megtanult az önkormányzat eszközeivel okosan, előre-látóan élni.

Jellemző az itteni polgári élet szolidaritására s a magángazdasági élet realitására, hogy amikor az 1910-es években annyi baj volt a gombamódra megszaporodott pénzintézetekkel, Baján semmi nehézség sem mutatkozott. A mostani példátlan gazdasági krízis sem okoz Baján oly mérvű zavarokat, mint amilyenekről az ország egyéb részeiből hallunk.

A magángazdaságban megszokott realitást és odaadó munkát a polgárság a városi életbe is bevitte. Mostoha viszonyok között, szűkös eszközeivel is eredményeket tud felmutatni. Emellett, amikor anynyi oldalról hallunk híreket pénzügyi zavarokkal küzdő városokról, ennek a kicsi városnak a háztartása nem okoz gondot, sem a kommunitásnak, sem a kormányzatnak.

Ezek az igen értékes tulajdonok és jelenségek szereztek meg Baja számára kiváló kormányférfiaknak, jeles közigazdasági tényszerzőknek és neves publicistáknak szimpátiáját és elismerését. Megtörtént, hogy az ország első törvényhatóságában Baját követendő példának állították. Mindamellett tény, hogy a Bajára jövő idegen nem kapja látkető, élénk városnak a képét. Szinte önként vetődik fel a kérdés: mi lehet ennek az oka, amikor Baja földrajzi fekvése kétségkívül igen kedvező. Vasúti és közúti hálózata mellett itt van a nagy Duna. Itt kezdődik a Ferenc-csatorna. Ma messze környéken versenytársa nincs. Szeged, Pécs távol fekszenek. A legközelebbi városok: Kalocsa, Szekszárd, kereskedelmi és ipari szempontból nem számottevők.

Ezek ellenére ujabban tagadhatatlan fejlődése mégsem olyan mérvű, amilyet várni lehetne s amilyen országos szempontból is, itt a déldunai végen, vegyes nemzetiségű vidéken, annyira kívánatos volna.

Miért? Miben lehet ennek a magyarázata? A magyarázat kétségkívül az, hogy Baja szabad fejlődését külső, önkormányzati hatáskörben el nem hárítható s a város anyagi erejét is nagyon meghaladó akadályok gátolják.

Baja thj. város két nagy megye: Pest- és Bácsbodrog vármegyék nyugati találkozási szögében fekszik. Távolságától, tudott dolog, hogy a megyei erők mindig inkább a saját központjuk kiépítésére hatottak. Pest vármegye az ő déli, Bács-Bodrog pedig az ő északi területeire előbb kevesebb gondot fordított.

A helyzet Trianon óta nagyot változott, Baja a megmaradt Bácskának székhelye lett. Kétségtelen, hogy megeseonkitottságában is életerőt és bámulatos erő kifejtést tanúsító Bács megye ma nagyon jelentős előnyt jelent Bajának.

Ha szép

és olcsó nyomtatványt akar, úgy rendelje meg nyomtatványát az

„UJ ÉLET” NYOMDA R.-T.-nál BAJA.

Az új helyzet által azonban csak még rikitóbb lett az itteni megyei határ, amely a Délpest vármegyei lakosság igényeinek legkevésbé sem felel meg és távolról sem fedí az itt már régóta kialakult gazdasági körzetet.

Bácskának székhelye alatt fekvő Szeremle község még mindig Pest vármegyéhez tartozik. Ez az ártéri fekvésű község csak Baján keresztül tud a távolabbi vidékekkel közlekedni és jöllehet, Baján minden hatóságát feltalálhatná, kénytelen azokat messze vidéken keresni. A város körzetében lévő községeknek, Csánádnak, Sükösdnek, Nádudvarnak, Dúsnoknak, Fajsznak is, — amelyek piacra Bajára szeretnek járni — közigazgatási központjuk még mindig Budapest. Ezeknek a vasut nélkül szűkölködő községnek lakói minden ügyes-bajos dolgaikat a piacozással egy időben, a Baján székelő hivataloknál el tudnák intézni és mégis kénytelenek, ha az alispánnal, vagy az árvaszékel van dolguk, Budapestre utazni; ha a pénzügyi hatósággal akad elintéznivalójuk, hol Budapestre, hol Kecskemétre menni. Ha a munkásbiztosítónál, akkor Halasra; ha a szolgabírósnál, akkor meg Kalocsára. Pedig a vasuti állomása is legtöbbször Baja. Ez a helyzet persze elsősorban a nevezett községekre hátrányos: de hogy nem előnyös Bajára sem, ez magyarázatra alig szorul. Legalább a megnevezett községeknek Bácskához való átesatolása egyként közigazgatási és közgazdasági érdek.

Baja fejlődése erőteljes lendületet kapott 1930. október 1-én. Ekkor oldódott meg Bajaszentistván átesatolásának rég húzódó kérdése; a község testvériesült a várossal és ezzel Baja város lakóinak száma a 30.000 körül jár, területe pedig az eddigi 16.000 kat. holddal szemben 32.000 hold lett.

Az átesatolással Baja fejlődésének útjából egyik jelentős akadály hárult el. De még mindig súlyos gazdasági akadályok gátolják a lüktetőbb fejlődést.

Kétségtelen, hogy minden város fejlődése attól függ, hogy mekkora a közvetlen hozzágravitáló vidék; milyen kapcsolatban van a távolabbi gazdasági góccokkal, országos viszonylatban, főleg a fővárossal. Minden városnak környéke van. *Bajának csak körfele.* A Duna, amely világot, nagy városfejlesztő erő, de itt egyúttal még kínai fal is. Elválasztó a Dunántúltól. A közúti átkelés még mindig nincsen megoldva. Épül ugyan a baja—bátaszéki műút, amely a Bajánál és Bátaszéknél képződött közúti góccokat hivatott összekötni, de hogy mikor lesz kész, arra felvilágosítást adni senki sem tud.

A környék értéke nemcsak a terület nagyságának függvénye, hanem többek közt benépesítésének is a lakók kulturális és gazdasági fejlődőségének is.

Bajának határozott hátránya az, hogy nyugati oldalában, holt kezében lévő, mintegy 22.000 kat. hold dunai erdőség van, ahol alig egy-két ember él. Ha ez a terület, legalább jórésztében, mezőgazdasági művelésre alkalmassá tételnek, több ezer embernek nyújthatna megélhetést. Fokozottabban lenne javára a nemzetgaz-

daságnak és nagyobb előnyére a városnak.

Súlyosabban érzi a város a vasutvonalaknak Trianon által történt eltöredelését és azt, hogy erről az oldalról az elszakított Bácskában vasuti forgalmat nem lehet lebonyolítani. A Baján keresztülmenő nagyváradi—fiumei vasut ezelőtt fővonal volt. Ma darabokra tördelten jelentéktelen mellékvonal. Emellett sem Csikériánál Szabadkára, sem Garánál vagy Hercegszántónál Zomborba nem lehet átjutni. Azelőtt Szegedre 7 negyedóra alatt lehetett elérni, ma Halason és Félégyházán keresztül az ut 7 teljes órát vesz igénybe! Kiszámíthatatlan hátrány ez a városra, amely régebben tömegáruknak gyűjtő- és elosztóállomása volt. Nagy és igen távoli vidék innen látta el magát épület- és tüzfával, szénrel, borral és a régi Bácskának bőséges mezőgazdasági terményei legnagyobb részét itt rakódtak hajóra, hogy Pestre, Pozsonyba, Bécsbe, vagy Regensburgba jussanak.

Vasuti összeköttetés szempontjából súlyosan érzi a város az ország szívével való kedvezőtlen kapcsolatát. Budapestre Bajára vasuton csak Halason és Bácsalmáson keresztül, vagy Sárbogárdon és Bátaszéken át, kerülővel lehet eljutni. A leggyorsabb ut is 212 km megtévesével, részben vicinálisvonal használatával, 5 órát vesz igénybe. Légvonalban azonban Baja csak 145.5 km-re van a fővárostól és közte nincsen semmi természeti akadály. Ha Kecelen keresztül kiépülne a rég tervezett vasut: mindíg fővonalon, csak 105 km-t kellene megtenni és 3 óra 20 perc alatt ide lehetne érni. Minden Budapestre és vissza megtett ut ma az idővesztésén felül még 50—50 km-es többletarifának, vicinálisval terhelt költségét jelenti, ami ugy a személyi, mint az áruszállításnál évenként igen jelentős összegre rug. Ezzel az összeggel a város és a mai Dél-Bácska közgazdasági élete az ország hasonló távolságban lévő, de kedvezőbb kapcsolattal bíró vidékeivel szemben erősen terhelve van. A baja—keceli vasut megépítése egyébként is országos érdek. Dél-Pest vármegyében 7 népes, összesen 27.000 lakost számláló községet kapcsolna be a közvetlen vasuti forgalomba.

A fejlődés nagy akadály a város kikötőjének rendezetlensége. Hála Istennek, ez az akadály is hamarosan elhárul. A városnak már rendelkezésére áll a csatorna Baját érdeklő szakaszának rendezésére szükséges nagy töke s ezzel a téli kikötő mihamarabb újból rendeltetése szolgálatára fog állni. Hogy ez mit jelent, a mikor a téli 3—4 hónapot több mint 200 uszály és hajó a kikötőben tölti, ahol 3—400 család legalább 1000 családtaggal él és élénkíti a város forgalmát, azt csak azok tudják, akik látták a hajdan híres sugovici virágzó életet, élénk forgalmat, áru ki-berakást lüktető kereskedelmet. Hisszük, hogy ezek a szép idők hamarosan visszatérnek.

Hogy ez a város a sok akadály ellenére eddig is jelentős eredményeket tud fölmutatni, azt igazolja, hogy a városban igenis van egészséges életerő, s — ha

ez megszabadulna korlátaitól és természetellenes akadályaitól, — a fokozott eredmények rögtön jelen'keznének. Bajának isten áldotta fekvése van. Közgazdaságilag hivatva lenne a Dél-Dunán oly szerepet betölteni, amilyent a felső szakaszon Győr betölt. Meg is van hozzá a multban gyökerező megalapozottsága. Nincs alföldi város, amelynek olyan régi cégei lennének, mint Bajának. Sok cég vezet vissza eredetét a XIX. század elejére, sőt van cég a XVIII. század végéről is. Takarékpénztára is már 83 éves, amikor Budapesten is csak 1840-ben alakult meg az első takarékpénztár.

Maga a város az önkormányzati hatáskörben megoldható feladatok szolgálatában becsülettel

és nagy odaadással dolgozik. Emellett minden erejével, áldozatok felajánlásával is azon van, hogy a fejlődését gátló akadályok megszűnjenek.

Ez a célkitűzés megérdemli az általános figyelmet és az illetékes tényezők hatékony támogatását. Ez a támogatás nemcsak országos érdek, de egyben nemzeti feladat is, mert ezen a vegyeslakosságú déldunai végen egy erős gazdasági és kulturális központ kifejlesztése és e révén a környék boldogulása is a legnagyobb vonzóerő az elszakadt részekre. Ezt a szép gondolatot látja maga előtt a törvényhatóságok Benjámija, azzal a nemes törekvéssel, hogy a magyar érdekek Dávidjává erősödjék.

Kinos feltűnést keltett a Nemzetközi Fizetések Bankjának a jugoszláv dohánymonopolium részére folyósított 200 millió kölcsöne

Sok oldalról szépséggel kísérték a Nemzetközi Bank megalakulását, amely tudvalevően a Népszövetség messzemenő támogatásával jött létre. A Bank kimondottan legfontosabb célja a Young-tervezet pénzügyi lebonyolításának könnyebbé tétele mellett a tagállamok jegybankjai között fennálló összeköttetés kimélyítése és a tagállamok valutái számára stabilizációs rendszabályok és segítőeszközök nyújtása volt. Megalakulása óta nem hallatott magáról a Nemzetközi Bank egészen a közelmúltig. Még élénken emlékeztetben van az a kínos incidens, amelyet a Nemzetközi Bank a szerb dohánymonopoliumnak nyújtott 200 millió francia frank összegű kölcsönrel keltett. A Bank vezérigazgatója Quesnay francia és az ügy vezetésében megnyilvánuló francia tulsúly tette lehetővé, hogy a Bank működése alig két éves fennállása után ilyen felzudulást váltott ki. Az alapszabályok elgondolása szerint a Bank ügyköre kivétel nélkül minden vonalon politikamentes és éppen evvel a semlegességével hivatott tulajdonképeni feladatát betölteni: a nemzetközi fizetések kiegyenlítéséről gondoskodni.

A 200 millió jugoszláv hiteltranzakció különösen az angol bankörök heves kritikáját vonta maga után. Montague Norman, az Angol Bank kormányzója éles hangú bírálatot illette a szerb kölcsön ügyletet. Quesnay vezérigazgató annyira ment, hogy tullepte az alapszabályokban lefektetett tilalmat, amely szerint a Nemzetközi Bank kizárólag jegybankokkal köthet ügyleteket.

A francia vezetőség által képviselt politikai érdekek nem első ízben kerültek ellentétbe a Nem-

zetközi Bank ügyviteli alapelveivel. Eddig azonban sikerült a kuliszák mögött az ellentéteket elsimítani és az európai nyilvánosság elé nem sok került ezekből a belső konfliktusokból.

Azok a szkeptikusok, akik a Nemzetközi Fizetések Bankját megalakulása óta aggályoskodva kritizálják, nagy támaszt kaptak kételkedésükben a jugoszláv hitelügylet révén. Ma még mindenestre egy nyílt kérdés, milyen mértékben sikerül a Bank irányítását az eredeti elgondolás alapjaira fektetni. Magyarország számára ezek a kérdések nem olyan másodranguak, mint ahogy azt sok helyen feltűntetik. A jegybankok együttműködése nap-nap után fontosabb problémája lesz a valutapolitikának. A pezetta romlásának megakadályozására több mint egy hete intenzív tanácskozásokat folytat a Nemzetközi Bank vezérigazgatója a spanyol jegybank elnökével Madridban. Minden jel arra mutat, hogy a spanyol valuta stabilizációja a Nemzetközi Bank hathatós támogatása nélkül nem fog sikerülni. Ezen a ponton a nemzetközi valutapolitikában a legnagyobb jövő várhat a Bankra. Remélhető, hogy angol részről sikerül elérni azt, hogy az ügyvezetés francia tulsulya megfelelően kompenzáltassék és a Bank ügyvitel a politikától a lehetőség szerint mentesüljön. Ennek a célnak szolgálatába kell állítani a tagállamok befolyását. Magyarország egyelőre minden közvetlen érdekelttség nélkül a hüvös megfigyelő szerepét tölti be továbbra is és érdeklődéssel kíséri a Nemzetközi Bank gyerekbetegségeinek lefolyását.